

საქართველო

ეროვნული თავისუფლების ბრძოლა - კერძო თავისუფლებისათვის
კერძო თავისუფლების ბრძოლა - ეროვნული თავისუფლებისათვის
ეროვნული
თავისუფლება

საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი. გამოდის სამშაბათობით

№9 (1711)

9 - 15 მარტი, 1999 წ.

● ღირსი 50 თეთრი

გელა ნათელაშვილი:

**„პოლიტიკაში
მუდმივი თავის
ნებსი არ
არსებობს, ისინი
ივლება
ცხოვრების
განვითარებასთან
ერთად.“**

ანუ

**კირთაქა ჟვანიას
სკამს ეხილება**

მეორე გვერდი

**თბილისის
პოლიტიკა
იგაბს**

**XX
საუკუნე
— ომის
ფაქტორის
დასასრული**

მეორე გვერდი

**კომუნისტურმა რეჟიმმა 110
მილიონი ადამიანი შეინიკა**

მეორე გვერდი

**ენერგეტიკა
თავისუფლად ვარდნილი
სხეულის აჩქარებით
უზსკრულისაკენ ნაბიჯით
ი ა რ !**

მე-11 გვერდი

**„სიტუაცია რუსეთში
ახლო
რევოლუციასთან“**

მესამე გვერდი

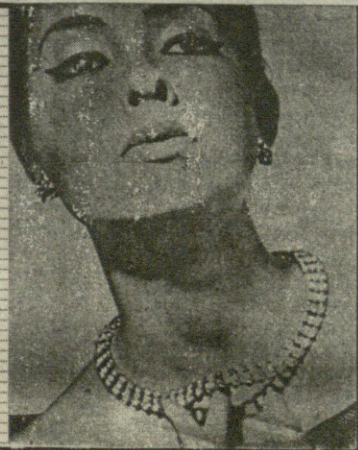

მესამე გვერდი

მოდარ ნათაქა

**აი, ეს ნახეთ
პრინციებს დაიხსნას
ყელსაწამის
სტოა!**

მეათე გვერდი

შალვა ნათელაშვილი: «კოლიტიკაში მუდმივი თამაშის წესები არ არსებობს, ისინი იცვლება ცხოვრების განვითარებასთან ერთად»

ანუ

პირთაქი შვანის სკამს ეწილება

ასეა, როდესაც არ ელი, ბედი მაშინ გიმუხტლებს ხოლმე, თუმცა ბედს რატომ უნდა დავაბრალდოთ. „რაც მოგივა დავითაო, ყველა შენი თავითაო“, ნათქვამია და სწორედ ასე დავებრალდებოდა შალვა ნათელაშვილს, რომელმაც, იქნებ, გაუფრთხილებელი, ან სულაც წინასწარგანსაზღვრული ნაბიჯი გადადგა და საკრებულოში ორი ვიცე-პრემიერის თანამდებობა, ასე ვთქვათ, მოქალაქეთა კავშირს დაუთმო.

თანამდებობათა გადანაწილებაში გამო ატეხილ სკანდალს სოციალისტებსა და ლიბერალისტებს შორის ნესტან კირთაძის ფრაქციიდან გარიცხვა მოჰყვა; თუმცა „შეურაცხყოფილი“ ქალბატონი თავს ლაღად გრძნობს და ინტერვიუსთვის მისულ ჟურნალისტებს აფრთხილებს: „ვენოკს“ ნუ მომიტანთ, სამიშირებს არ ვიდებო. ისტობარს არც შალვა ნათელაშვილი იტყვს მოულოდნელი გადაწყვეტილებით მიღებული შედეგის გამო, თუმცა გულში რას ფიქრობს ბატონი შალვა ძნელი სათქმელია... ფაქტი ერთია, ამგვარი სვლით ნათელაშვილმა არა მარტო ქალბატონი კირთაძე შეურაცხყო, არამედ აჭარის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე ასლან აბაშიძეც გაანაწყენა და ლიბერალისტებთან კოალიციაში მყოფ სოციალისტებს და აღორძინებასაც გადააფლო ცივი წყალი.

სკანდალი შესაძლოა ორივე მხარემ წინასწარჩენოდ გამოიყენოს, რომლისთვის უფრო მომგებიანია, ეს ძნელი მისახვედრი არ უნდა გახლდეთ. ნათელაშვილის „თანამდებობისთვის 180 გრადუსით შემობრუნებამ“ „აღორძინების“ ლიდერის აშკარა უკუგრაფიკა გამოიწვია. „ბატონი შალვას, რომელსაც მე პატივს ვცემდი, წინასწარ ვუთხარი, რომ

დაიშასურეთ. კონკრეტულად რა დაშავა ნათელაშვილმა ან რატომ გაგრიცხეს ფრაქციიდან?

პირთაქი: საქართველოს უახლოეს პერიოდში ოპოზიციას პირველად მიეცა შესაძლებლობა, რომ თავისი პოლიტიკური ნება, თავისი პოლიტიკური სტრატეგია ეკარნახებინა მმართველობაში მოსული მოქალაქეთა კავშირისათვის. პირველად საქართველოს ისტორიაში რეალურად იწყებოდა ცენტრალური ხელისუფლების დეცენტრალიზაციის პროცესი. ეს ქვეყნის დემოკრატიულად მოწყობის ჩვეულებრივ ყოფაში ყველაზე მნიშვნელოვანი და განმსაზღვრელი ფაქტორია.

ლიბერალისტებმა დეცენტრალიზაციის ინსტიტუტის მნიშვნელობა ვერ გაიგეს, და ხელიდან გაუშვეს საუკეთესო მომენტი არაქცნობიერად არაპროფესიონალიზმის გამო. მათ ცენტრალურ ხელისუფლებას კიდევ ერთხელ მისცეს შანსი იმისა, რომ ცენტრალიზებული მართონ საქართველო.

ეს არის ყველაზე მიუტევებელი შეცდომა და დანაშაული, რომელიც ჩაიდინა საქართველოს ლიბერალისტულმა პარტიამ. პოლიტიკაში დამოუკიდებელი გახლავით არაპროფესიონალიზმი. ნათელაშვილის გადადგმული ნაბიჯი გახლავთ ბინძური გარიგების შედეგი და მე ამასთან ერთად მას მეორე ბრალდებაც წავუყენებ, რომ იგი არის არაპროფესიონალი.

ცენტრალურმა ხელისუფლებამ კარგად იცის თვითმმართველობის ინსტიტუტის მნიშვნელობა დეცენტრალიზაციის პროცესში და სწორედ ამიტომ არ უნდა ხელისუფლების საღვეების დელეგირება მოახდინოს ადგილებზე.

აი, ამ პროვოკაციას წამოეგო ნათელაშვილი და ძალაუფლება ისევ ცენტრალურ ხელისუფლებას გადასცა.

ნათელაშვილი: პირიქით, ეს აბსოლუტურად სწორი, დასაბუთებული ნაბიჯი გახლდათ. ზისახლეობის სოციალურად დატვირთვასთან ჩვენ მოქალაქეთა კავშირს ვერ მივანდობდით ვიცე-პრემიერის დარგში, როცა წინააღმდეგობა გვქონდა ეს საკითხი მათთვის, კარგად დავინახეთ რამდენი მისწრაფი, მასწავლებელი გაუბედურდა. რამდენი ავადმყოფი მოკვდა სასწრაფო დახმარების გარეშე. ეს სფეროს თუ მოქალაქეთა კავშირს დავუტოვებდით, ეს იქნებოდა ლაღი. სოციალისტებს საბაჟოს და საგადასახადოს კურატორობა ეწადათ. მაგრამ ეს ჩემზე არ იყო დამოკიდებული. ხელისუფლებამ ხელიდან არ გაუშვა, რაც მაღიზიანებელი სტრუქტურებია ქალაქში და ამაზე ედავებოდა მოქალაქეთა კავშირს. მოკლედ, ჯერჯერობით საკრებულოში დამტკიცდა ვიცე-პრემიერის თანამდებობა, რომელსაც სოციალისტებმა სულით და გულით დაუჭირეს მხარი და ჩვენც მათი ხათრით მივიღეთ გადაწყვეტილება. ყველაფერი წინაა, ჯერ დაკარგული არაფერია!

პირთაქი: შეცდომის გამოსწორების საშუალება კიდევ არის, მაგრამ ჯერ უნდა მოხდეს შეცდომის აღიარება. მათსაველი ერთია, ჯერ სწორად გაანალიზდეს სად გაუპარა შეცდომა და რატომ, თუ ეს წინასწარ განზრახვად მოხდა, მაშინ სხვა შედეგზე იქნება საუბარი, მა-

გრამ თუ შეცდომა არაცნობიერი იყო რაღაც სირთულეების გამო, ქალაქის მერიის პროვოკაციაზე წამოეგო ვიღაც. გაერთიანებულ ოპოზიციას იმდენი საკითხი აქვს ქალაქში გადასაწყვეტი, ერთი

ვიცე-პრემიერის დანიშვნით არ წყდება არაფერი. აქ პოლიტიკის პრინციპებია საუბარი, მიაღწევენ თუ არა ერთიანობას, გაერთიანდება თუ არა ოპოზიცია?

ნათელაშვილი: ჩვენ ყველა პოლიტიკურ პარტიასთან ვითანამშრომლებთ, გარდა მოქალაქეთა კავშირისა და ყველა მნიშვნელოვან საკითხს შევთანხმებთ ოპოზიციურ პარტიებთან. რაც შეეხება წინააღმდეგობას ჩვენსა და სოციალისტებს შორის, მართლაც იყო, მაგრამ არ გავახმაურეთ. ჩვენ ინიციატივას არ ვიჩენთ კონფლიქტის დროს. სოციალისტები სიამოვნებით იწყებენ სკანდალს, მაგრამ ამჯერად სვლა მათთვის ნამგებიანია. მართალია მოქალაქეებთან სკანდალმა (ლაგოდეის ამბავი მაქვს მხედველობაში), შეიძლება არგოთ, მაგრამ ამჯერად არ გაუმართლებთ. მათ უნდოდათ ჩვენთვის ელექტორატი წაერთმიათ, საამისოდ სერიოზული მიზეზი უნდა არსებულებოდა. ჩვენთვის ყველაზე სამარცხვინო მოქალაქეებთან ალიანსი გახლავთ და ამიტომ ჩაეჭიდნენ ისინი ამ იდეას.

პირთაქი: ნათელაშვილმა ამ ნაბიჯით ძალიან ბევრი რამ დაკარგა, პირველ რიგში რა თქმა უნდა, ელექტორატი. ყოველი საღად მოაზროვნე ამომრჩეველი, ალბათ, ისე უნდა ფიქრობდეს, როგორც მე. მე იმედი მქონდა, რომ ნათელაშვილი დიდ პოლიტიკურ ანბანს ისწავლიდა და დიდ პოლიტიკაში სერიოზულად მოვიდოდა, მაგრამ საოცრად მართალი აღმოჩნდა ამ შემთხვევაში საქართველოს პრეზიდენტი, რომელმაც პარლამენტში გააკეთა შემდეგი განცხადება, რომ მე ჯერ უნდა გამოვცადო პოლიტიკური ოპონენტი, რომელმაც ძალიან ღიძი, მნიშვნელოვანი წარმატება მოიპოვა ადგილობრივ თვითმმართველობის არჩევნებში, რათა გაგიგო, რამდენად პროფესიონალიზმი არის და რამდენად შეუძლიათ მათ ხელში აიღონ პოლიტიკის საღვეები. ნათელაშვილმა სერიოზული შეცდომა დაუშვა, მერე კი ფრაქციის სსდომაზე პოლიტიკური სინანული მაინც გამოიამყლავნა; ჩემი პრინციპული მოთხოვნის გამო, საკითხის გადაწყვეტის მიზნით ფრაქციის

წევრები გაუგებრობაში ჩავარდნენ. როდესაც მე ასეთ პოლიტიკურ ანალიზს გავაკეთებ და ყველას დავანახებ საკუთარი მდგომარეობა ამგვარი მძიმე შედეგის დროს, ნათელაშვილმა აღიარა, რომ დაშვებულია უმძიმესი შეცდომა...

ფრაქცია დაშლის პირზეა მისული და ისეთი სვეტაკლები — როგორც ბატონი თენგიზ მეჭიაურის სოციალისტებიდან ლიბერალისტებში გადაბარება (მე ბატონი მეჭიაურზე საუბარს არ ვაპირებ, კომენტარის გაკეთება საკუთარ წონით კატეგორიებში მიყვარს), ხელოვნური სიმტკიცის შთაბეჭდილებას უფრო ტოვებს.

ნათელაშვილი: ბევრი პოლიტიკოსისგან განსხვავებით ნათელაშვილი „პოლიტიკურად მოსაწინებლად“ არასდროს საქმეს არ გაისდის. რაც შეეხება ფრაქციას, მისი დაშლის საფრთხე არ არსებობს. ეს ჩემი მტრების ნატვრა გახლავთ, რომელიც არასდროს აუხდებათ.

პირთაქი: ნათელაშვილმა უარყო, რომ ბოდიში მოიხადა ფრაქციის წევრების წინაშე. კომენტარი ზედმეტია, უბრალოდ ერთ ფაქტს მოვიყვან მაგალითად, მე მყავს ერთი ნათესავი, ძალიან სიმპათიური ქალბატონი, რომელსაც როცა რამის გაგონება

სურს, სამი კილომეტრიდანაც კარგად ესმის, სოლო თუ არ უნდა, ყურში რომ ჩასასახოთ, მაინც იტყვის, არ მესმისო. ახლაც ასეა. ნათელაშვილი არაპროფესიონალია და ვერ ერკვევა, რა არის პოლიტიკური სინანული მძიმე პოლიტიკური შედეგის გამო. ეს ჩემის მხრიდან კიდევ ერთი ნაშველება იყო, რომ ემოცია გამოსავალი ამ მძიმე მდგომარეობიდან და აღედგინა პოლიტიკური ოპოზიციის ღირსება ადამიანური ბოდიშით. როცა ადამიანი აღიარებს, დანაშაულის მტკიცება უფრო ადვილია, მაგრამ როცა სიყალბე იფარება ლანძღვის ხარჯზე, მაშინ ყველა გაღიზიანებული რჩება. რაც უფრო მეტს შეეცდება ნათელაშვილი თავისი პოლიტიკური ორიგინობა დაფაროს სხვადასხვა სუბიექტური მოტივებით, უფრო მეტ შეცდომას დაუშვებს და მით უფრო მეტ ადამიანს დაკარგავს მის გვერდით მყრფს და დაკარგავს ელექტორატსაც.

მოკლედ, მთავარი ის გახლავთ, რომ შეწყდეს პოლიტიკური ოპოზიცია ის დისკრედიტაცია და ამას, ასე ვთქვათ, არ მიეცეს ბინძური კამპანია. ვიმეორებ, მაშინ შეიძლება შეცდომების გამოსწორება. პირველ რიგში სოციალისტებმა და ლიბერალისტებმა, როგორც იდეოლოგიურად მონათესავე პარტიებმა უნდა გაარკვიონ, უნდათ თუ არა ერთად ყოფნა მომავალ არჩევნებში, ამ შემთხვევაში მოლაპარაკება შეიძლება, მაშინ საკრებულო იმუშავებს ქალაქის მთავრობის სტრუქტურების დამტკიცებაზე, რამაც შეიძლება მთლიანად მთავრობის გადადგომის მექანიზმი გამოიწვიოს და ხელახალი მთავრობის არჩევა, ვიმეორებ, საკრებულომ ქალაქის მერს თვითონ უნდა უპარნახოს თავისი პოლიტიკური ნება და არასწორია ნათელაშვილის ის არგუმენტი, რომ განოზოდელება არაფერს დათმობს. ვინ არის ზოდელება? მერია და თბილისი საუფლისწულო მამოულია მისი? პოლიტიკური ოპოზიცია, რომელიც გამარჯვებული გამოვიდა ამ თვითმ-

მართველობის არჩევნების დროს ხელისუფლებამ ვერ უნდა გააყვალა.

მოქალაქეთა კავშირი ზნეობას არასოდეს არ აპერირებს, პირიქით, თვლის, რომ ყველას ყიდვად შეიძლება და იწყებს ნულოვანი აუქციონით, იწვევს ყველა პარტიას... ვისაც იყიდიან, იყიდიან! ასე დავებრალდებო ბორისტებს და ნათელაშვილსაც უნდო, უიმედო პოლიტიკური პარტიის იმიჯი დაიმკვიდრა თავისი ქოსატყუილობის, ოპოზიციის გამო. სხვას რას უნდა მივანეროთ თუნდაც ჩემი ფრაქციიდან გამორიცხვის ფაქტი, წინა დღეს ბატონი შალვა მხოვს არ დავტოვო ფრაქცია და თავი შევიკავო სკანდალებისაგან, მეორე დღეს კი მასწრებს, როგორც იტყვიან, და მორცხვს ფრაქციიდან. მიუხედავად ამისა, თავს ლაღად გრძნობს (სახეზე ღიმილი და ირონია ემატება), მხოლოდ ეგ არის, როგორც ჩანს მე პოლიტიკურ ფრაქციებში არ მიმართლებს, ამიტომ ბატონი შევარდნაძეს უნდა მოვეთხოვო, გამიზიაროს მეთოდი, როგორ ვიყუთრო კენჭი მომავალში პირდაპირ პარლამენტის თავმჯდომარის პოსტზე...

ნათელაშვილი: პოლიტიკაში მუდმივი თამაშის წესები არ არსებობს, ისინი ცხოვრების განვითარებასთან ერთად იცვლება.

ორთაბროლა, რომელიც ამ ოპოზიციის შორის მიმდინარეობს, წაგებულ-მოგებულს ძნელად გმოაჩენს, საერთო ჯამში მართლაც ოპოზიცია მარცხდება, ისე ერთი რამ მაინც საუკულისაა და, ვფიქრობთ, ბატონი შალვას ყურადღების გამახვილება ამ საკითხზე ნამდვილად სჭირდება. რადგან ნესტან კირთაძის გარდა მის „მატყუარობაში“ თუ „ქოსატყუილობაში“, სატელევიზიო გამოსვლიდან გამომდინარე, როგორც ჩანს, ეჭვი აქარს უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარეს, ბატონ ასლან აბაშიძესაც არ ეპარება.

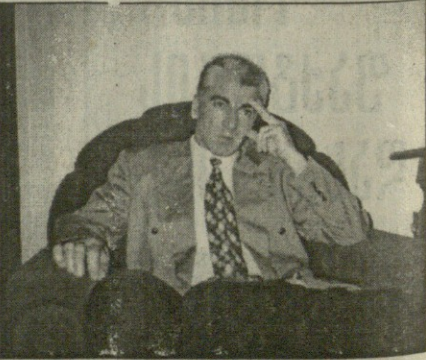
სოციალისტი ნაზარაძის აკადემიკოსი ფრანკიანი: პადაპარება სადალს არ უპავერდება.

ასე აცხადებს ყოფილი სოციალისტი თამაზ მეჭიაური, რომელიც რადენიმე დღის წინ ლიბერალისტულ ფრაქციაში შეუერთდა. მე შეთანხმებული ვიყავი ბატონ შალვასთან და

იგი ოპოზიციის სანაღმდეგო მხარეს დგებოდა და მხარს უჭერდა იმ ძალებს, რომელსაც ყოველ თავის გამოსვლაში უპირისპირდებოდა ამომრჩეველთა შეხვედრის თუ თავის პროგრამის გახსნის დროს — ღია თეორიის განაცხადი „რუსთავი 2“-ის საინფორმაციო პროგრამა „კურიერში“ „სტუმრად“ მიწვეულმა ასლან აბაშიძემ. როგორც ქართულ სინამდვილეში, პრაქტიკამ გვიჩვენა არჩევნებამდე 6 თვით ადრე პოლიტიკურ ბლოკებად დიფერენციალი გაერთიანების დაშლით მთავრდება; მკითხველს ბუნებრივია სკანდალის მოქმედ პირთა კონფიდენციალური საუბრების აინტერესებს, ჩვენც შეძლებისდაგვარად საგაზეთო „ტელეხილის“ მონატეს გთავაზობთ კირთაძე — ნათელაშვილს შორის, ანუ რას ეტყოდნენ ისინი ერთმანეთს.

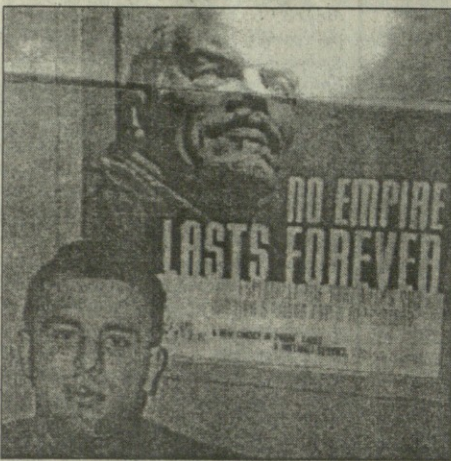
306 ცრუმს?
— ქალბატონი ნესტან, ლიბერალისტული პარტიის თავმჯდომარეს ფრაქციის საგანგებო სხდომაზე საკმაოდ მძიმე ბრალდებები წაუყენეთ და ფრაქციის მორიგ სხდომაზე გარიცხვაც

ფრაქციის წევრებთან. ეს ნაბიჯი შეგნებულად გადადგა. უკვე ორი თვეა, რაც აქ გადმოვედით, მაგრამ უარყოფიანი რეზონანსი რამ არ მოჰყოლიდა, დღემდე არ გავცემსურვებია. ყველა გადანაცვლებას აქვს თავისი სუბიექტური მიზეზები, თუმცა, ყოფილი სოციალისტი კომენტარისგან სავსე იკავებს, მაგრამ ეს „შეკავება“ ვერ „შეკავებს“ იმ რღვევას, რაც სოციალისტ-ლიბერალისტთა „კონფლიქტმა“ გამოიწვია, რადგან ნათელაშვილი — მეჭიაური სულაც არ უდრის წინასწარჩენილ ერთიანობას.

XX საუკუნე — მისი უაპორობის დასასრული

მის პოლიტიკა იგავს

ვაქტიურად, მე მომინია გამგზავნება საკანდიდატო დონეზე სტატიურებაზე დოქტორანტურაში, რათა გამეკეთებინა ჩემი სადისერტაციო ნაშრომი პოლიტიკის მეცნიერებათა დარგში, რომელსაც ეწოდება „შავი ზღვის ქვეყნების რეგიონების გეოსტრატეგიული ბალანსის პოლიტიკური ასპექტები“. ამ კუთხით მთავარი მოთხოვნა იყო, რომ მეცნიერს პერიოდში ამერიკელი მაგისტრის ხარისხი და დასრულებული ასპირანტურა შესაბამის დარგში. რა თქმა უნდა, ინგლისური ენის ცოდნა და სამეცნიერო კვლევის ზოგადი მონახაზი.

ვახტანგ მასაია, 25 წლის, პოლიტოლოგი, 1998 წელს იმყოფებოდა აშშ-ს სამხედრო-საჰაერო ძალების აკადემიისა და ამავე აკადემიის ეროვნული უსაფრთხოების კვლევების ინსტიტუტში სტატიურებაზე, დამთავრებული აქვს ამერიკული სახელმწიფოს მართვის ინსტიტუტი, მინიჭებული აქვს სახელმწიფო მართვის მაგისტრის წოდება. არის პრადის, ჯორჯ ტაუნსისა და კარლოუს გარდაცვალებული პოლიტიკისა და ეკონომიკის ინსტიტუტის კურსდამთავრებული.

— რა გზით განხორციელდა თქვენი ვიზიტი ამერიკაში?

— 1988 წლიდან ფუნქციონირებს საერთაშორისო კვლევებისა და გაცვლების IREX საბჭო, რომლის მთავარი ამოცანა იმ თავი იყოს სსრკ-სა და აშშ-ს შორის მეცნიერებათა გაცვლა გარკვეული მეცნიერული კუთხით პრაქტიკისა და სტატიურების მისაღებად. თუმცა ანალოგიური გაცვლები მანამდეც არსებობდა, მაგრამ მას არ ჰქონდა ისეთი მასშტაბები როგორც ე. წ. „პერსპექტივის“ შემდეგ მიიღო. ასეთი პრაქტიკა აქვს გავლილი ამჟამინდელი რუსეთის თავდაცვის საბჭოს მდივანს, ანდრეი კოკოშინს, რომელმაც სტატიურება საგარეო პოლიტიკის კენანის ინსტიტუტში გაიარა სსრკ-ს დაშლის შემდეგ ეს პროგრამა გაგრძელდა დსთ-ს წევრ ქვეყნებზე და მისი გამორჩეულება საქართველოში 1993 წლიდან დაიწყო.

— რა სახის მოთხოვნებს ითვალისწინებს საერთაშორისო კვლევებისა და გაცვლების საბჭოს IREX პროგრამა?

— აქ არის ორი დონის მოთხოვნა: საკანდიდატო, ანუ როგორც ამერიკელები ამბობენ, სადოქტორო და მეორე — პოსტ-სადოქტორო.

ყველაფერს განიხილავდა კომისია ამერიკის მხრიდან და შესაბამისი დასკვნების საფუძველზე იღებდა გადაწყვეტილებას. ჩვენთვის ლექციების წასაკითხად მოწვევული იქნა კოენი, რომელიც დსთ-ს სივრცეში უძლიერეს პოლიტოლოგად არის აღიარებული. იყვნენ აგრეთვე სხვა წარმომადგენლები, რომლებიც გეოკითხვებზე ლექციებს საზოგადოების ისტორიისა და ამერიკული კულტურის შეთავსების შესახებ ჩვენს კულტურასთან. ეს საკმაოდ სერიოზული და ძლიერი ლექციები იყო.

— ასეთ შემთხვევაში როგორ განიხილება საქართველო, როგორც დამოუკიდებელი ქვეყანა თუ დსთ-ს სივრცის ვექტორი, რაღაც პერიოდული ნაწილი?

— სამეცნიერო პროგრამით საქართველო განიხილება, როგორც დსთ-ს წევრი ქვეყანა. ვაშინგტონში ჩასულ მეცნიერთა შორის ასევე შედიოდნენ წარმომადგენლები: უზბეკეთიდან, ყირგიზეთიდან, მოლდოვიდან, უკრაინიდან, რუსეთიდან. საქართველოდან ვიყავით სამი სხვადასხვა სპეციალიზით. ერთი კვირის შემდეგ, როცა გავიარე კლიმატური და ინტელექტუალური ადაპტირება, მოხდა ამ ჯგუფის განიხილება უშუალოდ უნივერსიტეტში კვლევის სფეროების მიხედვით. მე ჩავედი კოლორადოსპინგსში, სადაც ჩემი ინსტიტუტი მდებარეობდა. აქ არის კოლორადოს სამხედრო-საჰაერო ძალების აკადემია, რომელიც ატლანტის ოკეანიდან 3000 მ სიმაღლეზე იმყოფება. აღნიშნული ტერიტორია მთაგორიანია და ძალიან მკაცრ საქართველოს ბუნებას, თუმცა კოლორადოს შტატი სამხედრო უფრო დიდია საქართველოზე.

— თქვენ პრაქტიკულად რა

საქმიანობას ეწეოდით აღნიშნულ აკადემიაში?

— ჩემი ნაშრომი სამხედრო-პოლიტიკურ ურთიერთობებს და შესაბამისად დისერტაციაზე ასევე ეროვნული უსაფრთხოების საკითხების თემაზე ეხება. აქედან გამომდინარე იგი მიღებული და მოწონებული იქნა ამ ინსტიტუტის ხელმძღვანელობის მიერ მან თანხმობა განაცხადა ჩემს მიღებაზე დოქტორანტურაში. სამხედრო აკადემია სპეციალურ ბაზაზე მდებარეობს, რომელსაც დაახლოებით ნახევარი თბილისისგან ტერიტორია უკავია. აკადემიაში ამზადებენ აშშ-ს სამხედრო მფრინავებს. ეს ერთ-ერთია იმ სამ ელიტარულ აკადემიას შორის, რომლებიც ამჟამად ფუნქციონირებენ ამერიკაში.

— კოლორადოს სამხედრო-საჰაერო ძალების აკადემიის ელიტარულობა რაში გამოიხატება?

— პირველი ამერიკელი კოსმონავტი, რომელიც მთვარეზე გაფრინდნენ, ამ აკადემიის კურსდამთავრებული იყვნენ. აქ მოხვედრა არც ისე ადვილია. აბიტურენტთა მიღებისათვის მოთხოვნებში შედის საშუალო სკოლის წარმატებით დამთავრება, შტატის გუბერნატორის ან სენატორის დახასიათება, ამის შემდეგ ტარდება როგორც ფიზიკური, ასევე ინტელექტუალური გამოცდები, საბოლოოდ ხდება კანდიდატის სამხედრო კურსანტებად შერჩევა.

— სასწავლო რეჟიმიც ალბათ ასეთივე მკაცრი იქნება...

— ზუსტად ისეთივე, როგორც სამხედრო ბანაკებში. ინტერნატი საცხოვრებელი პირობები, რასაკვირველია, უმაღლეს დონეზეა. თითოეული კანდიტის ოთახი ალტურვილია სათანადო ტექნიკით. ფაქტურად, შექმნილია საშინაო ატმოსფერო. მეოთხეკურსელებს აქვთ საკუთარი მანქანის ყოლის უფლება და სხვა პრივილეგიებიც (მაგალითად იარაღის შეძენის უფლება). მინდა აღვნიშნო, რომ ამერიკელი ოფიცრების ინტელექტუალური დონე საკმაოდ მაღალია. ჩემს გარშემო ყველას ჰქონდა სამეცნიერო ხარისხი ისინი შეიძლება გარკვეული საბრძოლო კუთხით იყვნენ პროფესიონალები, მაგრამ აგრეთვე ჰქონდეთ პროფესიულ სამოქალაქო წოდება.

— როგორც მეცნიერ-თანამშრომლებს გინევდათ თუ არა ამერიკული სამხედრო რეჟიმით ცხოვრება?

— არაოფიციალურად მქონდა მონიჭებული ოფიცრის წოდება და ისეთივე პრივილეგიები, როგორც

ამერიკელ ოფიცრებს. შესაბამისად ვითვლებოდი ამერიკის სამხედრო-საჰაერო ძალების წევრად. ამიტომ, ზუსტად იგივე რეჟიმში მიწევდა ცხოვრება, როგორც ყველა ოფიცრს, მეველებოდა სამი-ოთხი მილის (მკმ) გარბენა. სასწავლო-სამხედრო რბოლების პერიოდში საკმაოდ კარგი შედეგებიც დავაწვი სირე ჩემში.

— სამეცნიერო მუშაობის მხრივ რა შედეგები მოგიტანათ აშშ-ში?

— ძირითადად ვმუშაობდი იმ მასალების შეგროვებასა და დამუშავებაზე, რომლებიც საჭირო იყო ჩემს სფეროში საკანდიდატო დისერტაციის დაცვისათვის. მე ფაქტურად ამ ინსტიტუტის სრულყოფილებიანი მეცნიერ-მუშაკი გახდდი. ხელმძღვანელი ძალიან მაღალი დონის პროფესიონალი იყო, მართალი ბიბლიოგრაფიული მონაცემების მხრიდან მან ზღვა მასალა მოამზადა ყოველდღე ელემენტარულად 3-4 წიგნის წაკითხვა მიწევდა საერთაშორისო ურთიერთობებისა და ეროვნული უსაფრთხოების დარგში. აკადემიის შიგნით იმართებოდა ლონისძიებები და სემინარები. მე, როგორც პოლიტოლოგს, მქონდა მსხვერპლი აკადემიის

პოლიტოლოგიის ფაკულტეტის რექტორთან, ვიცე-პოლკოვნიკ ბორისთან; მან შემომთავაზა, კანდიდატის წამეკითხა სრული ლექციების კურსი საბჭოთა პოლიტიკისა და სტრატეგიის დარგში. მინდა აღვნიშნო, რომ ამ თემებიდან კანდიდატის საგამოცდო კითხვებში საკმაოდ ბევრი საკითხი იყო შეტანილი.

— საქართველოში დაწყებულ სამხედრო რეფორმაში დევს თუ არა ამერიკული სამხედრო სისტემის ელემენტები?

— ამერიკელები საკმაოდ დიდ დახმარებას იქნენ ქართული არმიის მშენებლობის საკითხებში. ჩამოდიან სპეციალისტები, რომლებიც გარკვეულწილად უზიარებენ თავიანთ გამოცდილებას ქართველ კოლეგებს პროფესიონალურ და შესაბამის პოლიტიკურ-სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით.

— არმია, როგორც ამბობენ, საზოგადოების სარკეა. ჩვენ ამ მხრივ საგადალო მდგომარეობაში ვიმყოფებით დღეს. სამხედრო-სარეფორმო შედეგებით შესრულდება თუ არა ის ფუნქცია, რომელიც ცივილიზებული სახელმწიფოს სამ-

ხედრო ძალებს აკისრია?

— ჩვენ ფეხის ადგმის ეტაპზე ვიმყოფებით. დღეს ამერიკული არმიის მშენებლობა არც თუ იოლი საქმე იყო. ე. წ. რევოლუციური ომებისა და შემდგომი ეტაპების მერე იგი 30 წლის განმავლობაში ყალიბდებოდა თანამედროვე კლასიკური სახით ჩამოყალიბდა ჩვენი საუკუნის დასაწყისში. კერძოდ, სამხედრო-საჰაერო ძალები შეიქმნა პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ. ეს პროცესი არ არის ხელნაშთსაყრადი, მით უმეტეს ჩვენში, სადაც რეფორმა ეს ესაა დაიწყო. 1921 წლის თებერვალში ქართული რევოლუციური არმია საკმაოდ ძლიერად დახვდა ბოლშევიკებს და ეს საბრძოლო კომპანია მოუგო. კოჯრის ბრძოლაში მან არა თუ დაიცვა თავი, არამედ კონტრშეტევაზეც გადავიდა. 2000 წით-

ლარმიელი ტყვე ჩაიგდო და 50 კილომეტრით უკან დაახევინა მათ.

— ე. ი. მაღე გვეყოლება ჩვენ არმია, რომელიც თავის დაცვას გარდა ომებსაც მოიგებს?

— თანამედროვე ეტაპზე არმიის ფუნქცია არ არის, ვილაცას ომი მოუგოს. მან უნდა შეძლოს თავისი ქვეყნის სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნება, დაცვა, მტრის მოგერიება. დამარცხება პოლიტიკური გადაწყვეტილებების ფაქტორია. მე-20 საუკუნეში ომის ფაქტორმა დაკარგა ყოველგვარი აზრი. აქედან გამომდინარე, ყველა საკონფლიქტო პრობლემა უნდა მოგვარდეს დიპლომატიური ხერხებით და არა სამხედრო მოქმედებებით. რა თქმა უნდა, თუ არ ხდება პირდაპირი ინტერვენცია იმ სახელმწიფოსთან, რომელსაც მოეთხოვება მისგან სამხედრო თავისა და ტერიტორიის დაცვა გარე საფრთხისგან. საქართველო დაადაგა ამ პროცესის განვითარებას და ექვსი აწ გუპარავს, რომ შედეგი მაღე გამოჩნდება.

ქალაქი
ხათუნა ხაბიაშვილი

კოეუნისტუკაა რეჟიმი

110 მილიონი ადამიანი გაანადგურა

XX საუკუნის მსოფლიოს სხვადასხვა სახელმწიფოში მშვიდობიანობის პერიოდში განადგურდა 170 მილიონი ადამიანი. აქედან 120 მილიონი ანუ დაახლოებით 2-3 მოდის კომუნისტური ორიენტაციის ქვეყნებზე.

ასეთი ზუსტი მონაცემები ცნობილი შედეგი პოლიტიკოსის, პერ ალმარკას წიგნშია მოყვანილი, სახელწოდებით „გახსნილი ჭრილობები“. პერ ალმარკა თავის დროზე ხელმძღვანელობდა სახალხო პარტიას და შედიოდა შვეიცარიის ბურჟუაზიულ მთავრობაში, მოგვიანებით იყო პრემიერ-მინისტრის მოადგილე.

პერ ალმარკა ევროპულ ავტორიტეტს ჰქონდა იყენებდა პავლის უნივერსიტეტის ამერიკელი პროფესორის, რუდოლფ რუმელის დემოგრაფიულ ცნობებს, რომელმაც მთელი ცხოვრება მიუძღვნა მსოფლიოში ჩატარებულ მასობრივი მკვლელობების გარშემო ინფორმაციის შეგროვებას.

მიმდინარე ასწლეულის გენოციდმა კაცობრიობას თითქმის ოთხჯერ მეტი მსხვერპლი მოუტანა, ვიდრე XX საუკუნის ყველა

ომმა ერთად.

რომელი რეჟიმი გამოირჩეოდა ადამიანთა ანგარიშსწორებაში ყველაზე მეტად? ავტორი ასეთ პასუხს იძლევა:

სსრკ-ში 1917-1987 წწ-ში 62 მილიონი ადამიანი იქნა განადგურებული.

„კომუნისტურ ჩინეთში“ (1949-1987 წწ) — 35 მლნ.

გერმანიაში (1933-1945) — 21 მლნ.

ნაციონალისტურ ჩინეთში (1928-1949 წწ) — 10 მლნ.

იაპონიაში (1936-1945 წწ) — 6 მლნ.

თურქეთში (1909-1923 წწ) — 2,8 მლნ.

ე. წ. „სოციალისტური თანამეგობრობის“ 23 ქვეყანაში ერთად ლიკვიდირებული იქნა 110,286 მლნ. ადამიანი. სსრკ-სა და ჩინეთის გარდა ადამიანის განყვებაში ბეჯითობდნენ: კამბოჯა — 2,2 მლნ. აზრდ.

ვიეტნამი და კორეა — 1,6 მლნ. იუგოსლავია — 1 მლნ. ეთიოპია — 25 ათასი, რუმინეთი — 435 ათასი, მოზამბიკი — 198 ათასი და ა. შ.

მეფის რუსეთშიც იღუპებოდნენ ადამიანები (1900-1917 წწ), მაგრამ ბევრად ნაკლები — 1 მლნ. სხვა ქვეყნებიდან აღსანიშნავია მექსიკა, სადაც 1900-1920 წწ. მოკლული იქნა 1,5 მლნ.

ადამიანი, პორტუგალია (1926-1982 წწ) — 800 ათასი, ინდონეზია (1965-1987 წწ) — 700 ათასი.

ნიგნში ასევე ლაპარაკია ხელმძღვანელთა პერსონალურ კლუბისმგებლობაზე ადამიანთა ულ-

ტის გამო. ამ სიას სათავეში უდგას სტალინი. მისი რეჟიმის ანგარიშზე ავტორს მოჰყავს 42,6 მლნ. მსხვერპლი. მას მოსდევს მარქსი დუნი — 37,8 მლნ. (დაწყებული 1923 წლიდან ჩ. ს. რ. - ს შემწამდე), პიტლერი — 20,9 მლნ. ჩან კაი ში — 10,2 მლნ. ლენინი — 4 მლნ. ხიდვეი ტაძიო (იაპონია 1941-1945 წწ) — 3,9 მლნ.

კამბოჯის რეჟიმის მთავარი კომუნისტი პოლ პოტი გვევლინება მასიურ მკვლელობათა ლიდერად მოსახლეობის რაოდენობასთან პროცენტული შეფარდებით. მან კამბოჯელთა 8,16 გაანადგურა. სსრკ-ში წელიწადში მთელი მოსახლეობის 0,42 იკლავებოდა, მაგრამ ეს კომპარატივად არაა სასურველი. მანძილზე გრძელდებოდა. პერ ალმარკა განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს საბჭოთა კავშირის მოვლენებზე.

რომელსაც იგი „კულტის სახელმწიფოს“ უწოდებს. „მრავალ მოქალაქეს — წერს იგი — კლავდნენ იმიტომ, რომ ისინი იმ კლასს არ განეკუთვნებოდნენ. ესენი იყვნენ (ან უნდა ყოფილიყვნენ) ბურჟუები, არისტოკრატია, კულაკები. დანარჩენი იღუპებოდა იმიტომ, რომ მიეკუთვნებოდნენ ცულ ერს, ან რასას — უკრაინელები, შავი ზღვისპირელი ბერძნები, ვოლგისპირელი გერმანელები, ან კიდევ — ცულ პოლიტიკურ „ფრაქციებს“ — ტროცკისტები, მენშევიკები და ა. შ. ასევე იყვნენ შვილები, ცოლები ან ქმრები ისეთი ხალხისა, რომლებსაც ბოლშევიკები რამემეტი ადანაშაულებდნენ“.

„გახსნილი ჭრილობების“ ავტორი ახსენებს 1929 წელს დონელი კავკასიის გაუფლტას, მოლინობით უკრაინელი გლეხის შიმშილის სიკვდილსა და კულაკთა ლიკვიდაციას, ათასობით ესტონელის დეპორტაციას. დაზარადა მილიონობით სკაპსი წევრი. 62 მილიონი დაღუპულიდან 40 მილიონი სიკვდილამდე გულაგის ბანაკში იყო ჩაყრილი.

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. გვ. 4
„საქართველო“ № 4-9

თავი IX.
1991-92 წლების
გადატრიალება

1. პირველი და მეორე კატასტროფა
2. ზ. გამსახურდიას დამოუკიდებლობა სხვადასხვა ფენებთან
3. უზენაესი საბჭოს პრობლემები
4. უზენაესი საბჭოს მუშაობა
5. აგვისტოს პუტჩიდან გადატრიალებამდე
6. გადატრიალება და მისი „ავტორობა“

ქორდანის 1918-1921 წლების მმართველობა საქართველოში ძალითა და ეფექტურობით შეუდარებლად სჯობდა ეროვნული ხელისუფლებისას 1990-1991 წლებში. იმ დროს შეიქმნა საუკეთესო არმია ბრწყინვალე ოფიცერთა კორპუსით, რომელმაც რამდენიმე ბრწყინვალე გამარჯვება მოიპოვა, რუსებზე და თურქებზე გამარჯვებების ჩათვლით; შეიქმნა ერთ-ერთი პოლიცია, მტკიცე ხელით აილაგმა ოსური აგენტურულ-სეპარატისტული ამბოხება; დაარსდა უნივერსიტეტი და მიღებული იქნა მაღალხარისხიანი კონსტიტუცია. თბილისის დაცემის დღეს მოხდა საქართველოს დე იურე ცნობა ნამყანი სახელმწიფოების მიერ, საქართველო თავისი მაშინდელი საზღვრებითურთ (რომლებიც შეიკვეცა 1921 წლის ოკუპაციის შემდეგ) ცნო ერთა ლიგამ. მიუხედავად ამ მიღწევებისა, რომლის ანალოგიური საქართველოს 1990-91 წლების ეროვნულ ხელისუფლებას, სამწუხაროდ, არ ჰქონია, ხელისუფლების ქორდანისადმი დღემდე სისუსტე მაინც ისტორიის უღმრთესი და მიუდგომელი მსჯავრი დაიმსახურა. (იხ. ზ. ავალიშვილი, „საქართველოს დამოუკიდებლობა, მოც. 1921 წლების საერთაშორისო პოლიტიკაში“, მიხ. ჯავახიშვილის მხატვრული ალბომი „ჯაყოს ხიზნები“ და სხვანი). ეს მკაცრი შეფასება არა მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ ქორდანის ხელისუფლებას, თუკი იგი ყოველმხრივ გამართული იქნებოდა თავისი პირადი შემადგენლობის ხარისხით, მეტი შეეძლო, არამედ იმასაც, რომ მეტი ჰქონებოდა (მაგრამ, რა თქმა უნდა, არა იმას, რომ მან უნდა აწარმოებინა საზოგადოებრივი უფრო დიდი იყო თავისი სიღრმითა და მასშტაბითაც. მასში დაიკარგა სახელმწიფოს დამოუკიდებლობა და ქვეყანა კვლავ აღმოჩნდა მისი ორ-

ნოდარ ნათაძე:

რას ვისცი

განიზმის ყველა უფრედში შემღწევი, მისდამი შეგნებულად მტრული იმპერიის შემადგენლობაში. მაგრამ ის, რომ დამპყრობელი იძულებული იყო საქართველოსთვის სახელმწიფოებრიობის სახელმწიფოებრიობის სახით), რასაკვირველია, მისი კეთილი ნებით გადადგმული ნაბიჯი არ იყო. ეს არ მოხდებოდა არც ზოგადად, ანუ მომავალი იმპერიის მასშტაბით მასში ყველა შემავალი ქვეყნების მიმართ (უკრაინა, შუა აზიის სახელმწიფოები და სხვ.), ამ ქვეყნებს რომ რუსეთის ახალი იმპერ-

ენაზე), რაც სავსებით ბუნებრივია, თუ გავითვალისწინებთ, რომ რუსული მონარქის დროს ქართველები მასობრივად მსახურობდნენ რუსულ არმიაში და მათს დანიშნულებას, 1956-1990 წლებისაგან განსხვავებით, იმ დროს დაბრკოლებები მასობრივად არ ექმნებოდა. 1990-1991 წლებში საქართველო მოკლებული იყო ამ უპირატესობებს. მის ხელთ იყო მხოლოდ ყოველგვარ ადმინისტრირებას უჩვევი, თუმცა პოლიტიკურად აქტიური ადამიანების მცირე ჯგუფი ხელისუფლებაში, კომუნისტურ ადმინისტრირებას ჩვეული და პოტენციურად, ძირ-

იმით, რომ 1921 წელს რუსეთის იმპერიამ და კომუნისტურმა აღმავლობის გზაზე იდგნენ, დღეს კი ორივეს თავისი ზენიტი გადალახული აქვს და განუხრელი დაკნინების გზას ადგას. რა თქმა უნდა, ისტორიის დღევანდელი მსვლელობის ამ თითქოსდა ჩვენთვის სასარგებლო მიმართულებამ არ უნდა შეგვიქმნას ილუზია, რომ ეს მიმართულება კვლავაც ავტომატურად ძალაში დარჩება და რომ კიდევ ერთი ახალი კატასტროფის შემთხვევაშიც კი საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის საქმე შესაძლოა კიდევ ერთი ნაბიჯით

არაღება, როგორც ხალხისა — როგორც საკუთარი ეთნიკური ტერიტორიის მპყრობლისა და მასთან (ამ ტერიტორიასთან) ერთად ჯანსაღი განვითარების პერსპექტივით აღჭურვილისა. ხატოვნად რომ ვთქვათ, დღევანდელი მონინააღმდეგე ლამობს საქართველოს ეროვნული სიცოცხლის ხეს ცული სწორედ ფესვებში უმარჯვოს და არა ლეროში, რაც მას, ბუნებრივია, უადვილდება იმით, რომ საქართველოს ხელისუფლებაში მისი რაზმი იმყოფება ან, თუ გნებავთ სხვანაირად ვთქვათ, მისი რაზმი საქართველოს ხელისუფლებაში იმყოფება. ხელოვნური ტერიტორიული დანაკარგები, რომლებიც დღეს გაქვს, ამის მხოლოდ ერთ-ერთი გამოხატულებაა და არა ერთადერთი: პოლიტიკის დივერსიულ ანტი-სახელმწიფოებრივ კურსს საქმე მიჰყავს არა მხოლოდ ამ დანაკარგების განმტკიცებისაკენ და გაღრმავებისაკენ, არამედ საქართველოს, როგორც ქვეყნის (და არა მხოლოდ როგორც სახელმწიფოს) რღვევისკენ, დემოგრაფიული სურათის რადიკალური შეცვლისა და ქვეყნის დემოგრაფიული დაშლისაკენ უსასრულო ტერიტორიული ავტონომიზაციის სახით. ამ მხრივ ჩვენი ქვეყნის მდგომარეობა დღეს უფრო მძიმეა, ვიდრე 1921 წელს იყო. მით უფრო, რომ ჩვენთვის სასარგებლო პროცესების გარდა მსოფლიოს დღევანდელ ევოლუციაში არსებულ ტენდენციებს შორის ჩვენთვის საზარალო პროცესებიც, კერძოდ, ეროვნული სახელმწიფოებრიობის წინააღმდეგ მიმართული ტენდენციაც არსებობს. მსოფლიო-ისტორიულ ჭრილში ეს ტენდენცია, საფიქრებელია, პერსპექტიული არაა (გლობალური პერსპექტივა, საფიქრებელია, არსე ეროვნულ სახელმწიფოთა პლურალიზმი და არა ზეეროვნულთა ან თუნდაც ეროვნულთა მონიზმი ან ოლიგარქია. ამაზე — სხვა დროს). მაგრამ მწვავედ პრობლემატური რჩება (ჩვენი ქვეყნისათვის!) საკითხი, სახელმწიფოს მდგომარეობა უფრო განსაზღვრავს ქვეყნის მდგომარეობას თუ, პირიქით, ქვეყნის მდგომარეობა სახელმწიფოსას. საქართველოსთვის ამ ორი ურთიერთგადასაყვითი პარამეტრის ურთიერთმიმართება სხვადასხვა ისტორიული მოვლენებისა და ეპოქების შეფასების პროცესში, როგორც იტყვიან, ცალკე და ფანქრით ჯერ არ გათვლილა და, ამდენად, ყველა შეფასება ამ მხრივ ჯერ კითხვის ქვეშ დგას.

ამ ერთი შენიშვნის გათვალისწინებით შეგვიძლია დანარჩენისთვის, რაც ითქვას, შემდეგი დამაჯამებელი ფორმულირება მივიღოთ: დღეს საკმაოდ გაჭრეცელებული ფორმულირება, ქართველმა ერმა თავისუ-

იდან ოფიციალური და იურიდიულად უზიჯო ფორმით გამოსვლა მანამდე ვერ მოეხერხებოდა, არც საქართველოს მიმართ კერძოდ, საქართველოს და ამერიკა-კავსიის დანარჩენ ორ ერთეულს რომ მანამდე სახელმწიფოდ გაფორმების აქტები ვერ განეხორციელებინათ. საქართველოს სახელმწიფოებრიობა კომუნისტურა მმართველობის 70 წლის მანძილზე საქართველოს ზეიერ 1918-1921 წლებში შექმნილმა სახელმწიფოებრიობამ დაიცვა.

ამ უდიდეს მიღწევას, რაც ქართველი ერის ე. წ. სულისა და გონების ელიტამ და აქტიურმა მასამ 1918-21 წლებში მოიპოვა, რა თქმა უნდა, თავისი ხელშეწყობის ობიექტური ფაქტორები ჰქონდა. 1918-21 წლებში საქართველოს მართავდნენ ევროპაში ნაცხოვრები და ასე თუ ისე ევროპის პოლიტიკურ წრეებთან კონტაქტში ნამყოფი ადამიანები. ამ წლების ევროპელი სამხედრო ატამები კვირობდნენ, საქართველოს რა კარგი ოფიცრობა ჰყავს და რა ცუდი (იგულისხმებოდა: სოციალ-დემოკრატიული პროპაგანდით დისციპლინამორღვეული) ჯარისკაცები. (იხ. ესაბ-ბეი კავკასია, მისი მთები და მისი მაცხოვრებლები გერმ.

თადად, „ქვეგამხედვარი“ სამხედრო-სამილიციო-სასპეც-სამსახურო კადრები იმავე ხელისუფლების შემადგენლობაში და მეფისდროინდელთან შედარებით ათასკეცად მძიმე უფლებობას ჩვეული მასა, რომელიც მოქალაქეობრივსა და ეროვნულ თავისუფლებას წრფელი გულით, მაგრამ მხოლოდ ხელის ფათურით ეძებდა. მიუხედავად ამ განსხვავებისა, ეროვნული ხელისუფლების კატასტროფა 1991-92 წლების მიჯნაზე კიდევ უფრო არასრული იყო (და არის ჯერჯერობით), ვიდრე 1921 წლისა. შენარჩუნებულ იქნა არა მხოლოდ სახელმწიფოებრიობა, არამედ დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობაც, რაც, მიუხედავად საქართველოს ჩათრევისა ახალ ფსევდოიმპერიაში — ესენგეში — დღესდღეობით ჩვენი მთავარი იარაღია ჩვენი თავისა და ჩვენი ქვეყნის იურიდიულ და ფიზიკურ დაცვაში. რა თქმა უნდა, ეს განსხვავება დღევანდელი მდგომარეობის სასარგებლოდ განპირობებულია მხოლოდ განსხვავებული მსოფლიო-ისტორიული კონტექსტით და არა დღევანდელ თაობათა უპირატესობით სამოცდაათი წლის წინანდელთა წინაშე, სახელდობრ, განპირობებულია

წინ წაწეული აღმოჩნდეს. ეს ასე არ არის. გადატრიალება, რომელიც 1991-92 წლებში საქართველოში მოხდა, 1921 წლისგან განსხვავებით, არა მხოლოდ საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ და საქართველოს სახელმწიფოებრიობის წინააღმდეგ, არამედ, ამასთან ერთად, თვით საქართველოს, როგორც ქვეყნის, და ქართველის ერის, როგორც ტერიტორიულად ორგანიზებული ეთნოსის, წინააღმდეგ მიმართული შემოტევაა. განვმარტავ ნათქვამს. არსებობს ცნება „ერი-ხალხი“ და ცნება „ერი-სახელმწიფო“. ხალხის სახით არსებული ერი ბუნებრივად ისწრაფის, რომ სახელმწიფოდ იქცეს, და მისი ამ სწრაფის რეალიზაციის ბაზაა მისი მყარად დაკავებული ეთნიკური ტერიტორია, ფიზიკური და ზნეობრივი სიჯანსაღე („გენის“ ხარისხი), ერთიანობის მტკიცე ნება, კონკურენციისუნარიანი საკუთარი კულტურა, ასევე მეტოქეობისუნარიანი საკუთარი იდეოლოგია და ზოგი სხვა რაღა. 1990 წლიდან დღემდე საქართველოს, როგორც ერი-სახელმწიფოს ანუ სახელმწიფოდ ორგანიზებული ერის, იურიდიული წინსვლის ფონზე მომხდარია ქართველობის დიდი დაზ-

მეხუთე გვერდიდან

ნოდარ ნათაქაძე:

რას ვიცი

ფლებისტვის ამაოდ იბრძოლო, სწორი არ არის. იგი სწორი არაა არც 1921 წლის კატასტროფის მიმართ, არც 1991-92 წლების კატასტროფის მიმართ. პირველის მიუხედავად, ქართველმა ერმა შეინარჩუნა 1918 წელს მოპოვებული, თუმცა სსრკ პირობებში ძირფესვიანად გაყალბებული სახელმწიფოებრიობა. მეორის მიუხედავად, ქართველმა ერმა შეინარჩუნა და დღესაც ინარჩუნებს — ანტიეროვნული ხელისუფლების ხელშიც კი — ამ სახელმწიფოებრიობის დამოუკიდებლობას. ასე რომ ქართველი ერის სისხლი და შრომა ამაოდ გაღებული არ არის. აღმოჩნდება თუ არა იგი ამაოდ გაღებული მომავალში ან, თუ გნებავთ, უახლოეს მომავალში, ეს გამოჩნდება. გამოჩნდება, პირველ ყოვლისა, დღეს მაცხოვრებელი ქართველი თაობების მოქმედების მიხედვით.

ამ წინასწარი შენიშვნის შემდეგ უშუალოდ 1991-92 წლის მოვლენებზე გადავიდეთ. მაგრამ დამატებით ერთი გარემოება უნდა აღვნიშნოთ.

1918-21 წლებში არსებობდა ეროვნული იდეისადმი ალტერნატიული იდეა სოციალ-დემოკრატიული მსოფლმხედველობის სახით. მისმა მეტოქეობამ დიდად შეუწყო ხელი საქართველოს ეროვნული კონსოლიდაციისა და მობილიზაციის ვერტიკალს. ქართულ ეროვნულ ხელისუფლებას 1990-91 წლებში მონიშნულმა დედად მხოლოდ ბუნებრივ-სტიქური ანარქია და მტრის საიდუმლოდ ორგანიზებული აგენტურა ჰყავდა.

არანაირი მეტოქე იდეა აღარ არსებობდა. მიუხედავად ამისა, ქართული საზოგადოებრიობა ამ სიტყვის ფართო აზრით კიდევ უფრო ნაკლებ აღმოჩნდა მომზადებული თავისი ქვეყნის დასაცავად, ვიდრე 1921 წელს აღმოჩნდა. ამის მიზეზი, — და, მაშასადამე, საქართველოს 1991-92 წლების კატასტროფის ერთი მიზეზი — ცხადია, ფსიქოლოგიურ, სოციალურ, კულტურულ და ზნეობრივ მახასიათებელთა მთელ იმ რთულ კომპლექსში უნდა ვეძებოთ, რომლებიც საქართველოს ან ისტორიულად მოსდგამს, ან ახლად შექმნილი აქვს. (უფრო ზუსტად — ნაწილობრივ ისტორიულად მოსდგამს, ნაწილობრივ შექმნილი აქვს). აქედან ცხადია, რომ ჩვენი კატასტროფის მიზეზი არაა ამა თუ იმ „მსოფლიო“ და „მარადიული“ იდეალის აყოლა ჩვენი ეროვნული ინტერესების საზარადოდ. ეს მიზეზი, უფრო, არის ჩვენი უუნარობა (ამჟამინდელი უუნარობა!) ჩვენი სახელმწიფოებრივი მეობის გაცნობიერებისა, რომელიც ქართველს აიძულებს, საუკეთესოდ იმსახუროს სხვის ძალოვან სტრუქტურაში, მაგრამ მას დეზერტირად, ქურდად და ლაჩრად ხდის საქართველოს ანალოგიურ სტრუქტურაში.

ზემოსხენებული მახასიათებლები, ცხადია, სხვადასხვაგვარად არის განაწილებული ხალხის სხვადასხვა ფენებსა და წრეებში, რომლებიც პოლიტიკური აზრისა და მოქმედების სპექტრს ქმნიან. ამიტომ მათი ცალ-ცალკე და კონკრეტულად დახასიათება გვმართებს. ამიტომ უნდა გავანალიზოთ ცალ-ცალკე 1990-91 წლების ხელისუფლების დამოკიდებულებაც ამ ფენებისადმი და მათი დამოკიდებულებაც მისადმი.

II. ზ. გამსახურდიას დამოკიდებულება სხვადასხვა ფენებთან

ვინ (რა სულიერი წყობისა და რა სოციალური მდგომარეობის ადამიანები) იყვნენ ზ. გამსახურდიასა და მის გარშემო შემოკრებული მმართველები პოლიტიკური ჯგუფის მრევლი? ვინ იყვნენ ისინი, ვინც ამ მრევლის გარეთ დარჩა? ვინ იყვნენ მისი მტრები (გარდა პირდაპირი აგენტურისა) და რატომ? დაბოლოს, ვინ იყვნენ მისი საყრდენი საზოგადოებაში, ვისი იმედი ჰქონდა მას და ვის ჰქონდა მისი იმედი, ვის რამდენად და ვის რა მოტივი?

ზ. გამსახურდია და ტიტულოვანი ინტელიგენცია

ზვიად გამსახურდიას პიროვნული დამოკიდებულება ე. წ. ნომენკლატურული ანუ საბჭოთა ხელისუფლების მიერ ტიტულებმინიჭებული ინტელიგენციისადმი იმის ნაცვლად, რომ დამყარებული ყოფილიყო მშვიდი უპირატესობის გრძნობაზე, რის რეალურ საფუძველსაც იძლეოდა ზვიადის პოზიციის ზნეობრივი გამორჩეულობა ამ ფენისაგან, დამყარებული იყო ერთგვარ, თუ შეიძლება ასე ითქვას, რევანშისტულ განწყობაზე, — მე არ მინდა ვთქვა, რევანშისტულ კომპლექსზე ამ ადამიანთა მიმართ. რევანშისტული-მეთქი, რომ ვამბობ, ვგულისხმობ ზვიადის პირად რევანშს ამ ადამიანების და მათ მიერ ხელთგდებული მდგომარეობისა და ტიტულატურის მიმართ, და არა გვაროვნულს, თორემ ოჯახით — რაც სოციალურად, რა თქმა უნდა უფრო მნიშვნელოვანია — ზვიადს სარევანშო არაფერი სჭირდა. მამამისი კონსტანტინე გამსახურდია, გემოვნებისა და განუსხვავებლად, ოცდაათი წლის მანძილზე აღიარებული იყო პირველ პროზაიკოსად ცოცხალ ქართველ მწერლებს შორის, რომელსაც — ისევ გემოვნებისა და განუსხვავებლად — იმ პროზაიკოსად თვლიდნენ,

ვისაც თანამედროვეებში ერთადერთს შეეძლო, არა-თანამედროვეებს შესტოქებოდა.

საზოგადოების ამ თავისებურ ფენაში, რომლის არსებობაც, მოთმენაც და შექმნაც (თუკი იგი არ იყო) აუცილებელი იყო სტალინური და პოსტსტალინური სახელმწიფოსთვის მის წინაშე მდგარ მეცნიერულ, ტექნიკურ, იდეოლოგიურ, საგარეო-საპრესტიჟო თუ საგარეოპოლიტიკურ ამოცანათა გადასაჭრელად, ერთ ნაწილს წამდგელი მეცნიერები, მწერლები თუ ხელოვნები შეადგენდნენ და დღესაც შეადგენენ (ყველაზე პატივსაცემი და სინდისშეგინებულნი საკუთარი ნებით ამათში, რალა თქმა უნდა, მწერლები იყვნენ და არიან). ესენი გაზავებული იყვნენ და არიან უნიჭოთა და ავანტიურისტთა მლიქვნელურ მორჩილ მასაში. ამ უკეთესთა დიდი ნაწილი (მაგრამ არა ყველა) მიზანდასახულად აპოლიტიკური იყო და დღესაც არის და (სრულებით პარადოქსალურად!) ისტორიულ, პოლიტიკურ, საზოგადოებრივ პროცესებზე უფრო ხშირად მათ უაღრესად პრიმიტიული წარმოდგენები ჰქონდათ და აქვთ თვით იმ შემთხვევაშიც კი, როცა ჰუმანიტარულ დარგებში ეწეოდნენ და ეწევიან თავის პროფესიულ შრომას. რუსეთში ადამიანთა ამ რჩეულ კლასში (და, მით უმეტეს, მის გამზავებულ უნიჭო პრივილეგირებულ მასაში) თავისი ეროვნული ამოცანის, სახელდობრ, რუსული იმპერიალიზმის გამოუთქმელი, მაგრამ რეალისტური შეგნება სუფევდა. საქართველოში ამ კლასის ადამიანთა უკეთესი ნაწილის სულისკვეთებას, მიუხედავად ყველაფერისა, „ქართული კულტურის სამსახურის“ იდეოლოგია კვებავდა, დანარჩენებს, ვისაც ესეც არ ჰქონდათ, სულის საზრდოდ და სიქადულად მხოლოდ თავისი ყალბი ელიტარობით თავმოწონება და ტიტულთა თუ ორდენ-მედალთა იერარქიაში აღმასვლა რჩებოდათ. ზვიად გამსახურდიას სრული საშუალება ჰქონდა ამ სოციალური ფენის იმ ნაწილისათვის, რომელიც არ მოსწონდა, უბრალოდ, გვერდზე გაეწვლო და, როცა ხელისუფლებაში მოვიდა, თავისი ერთიერთობა მათთან მხოლოდ აუცილებელი სამსახურებრივი ჩარჩოთი შემოეფარგლა. (მით უფრო, რომ ეს კასტა, თავისი ძველთაძველი ისტორიული ტრადიციითვე, მთელს მსოფლიოში ხელისუფლებისადმი მორჩილების განსაკუთრებული ტენდენციით ხასიათდება და ამ შემთხვევაშიც მზად იყო, საქართველოს პრეზიდენტის

ყველა სურვილი შეესრულებინა). მაგრამ იგი სხვაგვარად მოიქცა. ძნელი სათქმელია, მაგრამ ფაქტია, რომ ზვიადმა მათდამი ზემოსხენებული რევანშის, კვარსლბევიდან მათი ჩამოთრევის პოზიცია დაიჭირა. ის და მისი გუნდის სხვა წევრები ხშირად ახსენებდნენ „გახრწნილ ინტელიგენციას“ და „გაყიდულ ინტელიგენციას“ იმის ნაცვლად, რომ „გახრწნილი ნომენკლატურული ინტელიგენცია“ და „გაყიდული ფსევდო-ინტელიგენცია“, ან, უბრალოდ, „ბუჩქებში მიმაღული პრივილეგირებული ინტელიგენცია“, ან, ბოლოსდაბოლოს, „ნაკრძალში მცხოვრები აპოლიტიკური ინტელიგენცია“ ეხსენებინათ. მაშასადამე — და მე მჯერა, — რომ ზვიადს დუდაევისთვის უთქვამს „თქვენ იმით იმარჯვებთ, რომ წამხდარი ინტელიგენცია არ გაყავთო.“ ამ მიდგომის შედეგი იყო ის, რომ არანომენკლატურული ინტელიგენცია — კარგ მასწავლებელთა, კარგ ექიმთა, კარგ ინჟინერთა, უპრივილეგიო და უორდენო წამდვილ მეცნიერთა, წამდვილ ლიტერატორთა თუ ხელოვანთა დიდი მასა, — ზვიადის ტერმინოლოგიით ინტელიგენციის გარეთ დარჩა. მან ეს ადამიანები, უბრალოდ, ინტელიგენციას არ მიათვალა, ამგვარად, შეურაცხყოფილად გარიყო ისინი და მონიშნულმდეგეს დაუთმო. მონიშნულმდეგეს ისინი არ მიემხრნენ.² მაგრამ ისიც, რომ, ძირითადად, განზე დარჩნენ იმ კრიტიკულ ვითარებაში, იყო უდიდესი დანაკლისი საქართველოს საქმისათვის, თუ გავითვალისწინებთ, რომ უპრივილეგიო ინტელიგენციის ზემოსხენებული მასა საქართველოში ის ერთადერთი სოციალური ფენა იყო და არის, რომლიდანაც შეიძლებოდა მაშინ (და

1. ხაზგასმით უნდა აღვნიშნო, რომ ე. წ. „სასახლის ბრბოს“ ანუ ჯერ ბერას, შემდეგ კი მისი მონაცვლეების ლუკმით გამოკვებულ ხელოვანთა, ფსევდოხელოვანთა, მლიქვნელთა, დაქირავებულ მზეთუნახავთა და სხვა მათ მსგავსთა არმია ძალიან კარგად ესმოდა, რომ კ. გამსახურდია, მისი ძალად მდგომარეობის მიუხედავად, არ იყო ის, რასაც წინამატებული საბჭოთა მწერალი ჰქვია, მათ თავისუფლად შეეძლოთ მისი არტისტიზმი ახრებულბად ჩაეთვალოთ, მისი არსებითად ძალიან ღრმავანომილებიანი პატრიოტიზმი — ჩოხა-ახალუხიან პოზად და მისი თბულებების სავაჟუცო-სათავადასავლო ეპიზოდები — ბაქაობად, მზარამ მაინც ესმოდათ, რომ მის შემოქმედებაში იყო რაღაცა, რასაც ხელისუფლება მხოლოდ ითმენდა („დროებით“), მაგრამ არ იწონებდა, რის გამოც საჭიროდ თვლიდნენ, მის ნაწარმოებებთან დამოკიდებულებაში ერთგვარ დისტანცია და „სიფხიზლე“ დაეცვათ. დამახასიათებელია ერთი ეპიზოდი. ერთმა ამ პრივილეგიურ სუპერმზეთუნახავთაგანმა უთხრა თურმე გამსახურდიას „დიდოსტატის“ გამოქვეყნების შემდეგ: „ბატონო კონსტანტინე, თქვენი „დიდოსტატის მარჯვენა“ ნავიკითხე, მაგრამ ზოგიერთი ადგილი არ მომწონსო“ (სახელდობრ რომელი არ მოსწონდა და რატომ, ამას ის მზეთუნახავი, ცხადია, ვერ იტყოდა). გამსახურდიამ უპასუხა: „მე რომ თქვენი ყველა ადგილი მომწონსო!“

2. ამ მხრივ შევარდნაძე უცდა, როცა „ინტელიგენციას“ საქართველოს კანონიერი ხელისუფლების დამოზნისათვის საჯაროდ მადლობა გადაუხადა საქართველოში დაფერხისთანავე 1992 წლის მარტში (ვისი სახელით — ეს არა დაუზუსტებია) კაცი, რომელსაც პაპა ჟანდარმი ჰყავდა და რომლის გონებრივი ღვაწლის სიღრმე სახასიათო ფილმების შექმნას არ გასცილებია, ძნელად თუ იქნება მიჩნეული ერის გონებრივი ელიტის ელემენტად.

შეიძლება დღესაც) ქართველი ერის ალორძინების დაწყება. მართალია, ბოლო ხანებში ზვიადმა იმ ნომენკლატურული ინტელიგენციის ჯიბრზე დაიწყო, თითქოს, თავისი მომხრე ინტელიგენციის შეკრებების მოწყობა თავისი პოლიტიკური მხარდაჭერის სადემონსტრაციოდ, მაგრამ იქ ერთი-ორი კაცის გარდა მხოლოდ უღიმამო და, ასე ვთქვათ, „არაკონდიციური“ ინტელექტუალები იყვნენ ხოლმე. ზვიადმა ვერ შეძლო მიემართა ამ სპეციფიკური ფენისათვის, რათა მისგან სპეციფიკური და სხვების მიერ შესრულებადი ამოცანების გადაჭრა მოეთხოვა. მან ერთხელაც ვერ შეჰღალადა ამ ძირშივე პატრიოტულსა და შეგნებულ ფენას, „სამკაცი ფრიად არს, მუშაკი კი მცირედ ვართ, მოდიოდა მოგვეხმარეთო.“ შედეგად საზოგადოების ეს ყველაზე ნაყოფიერი ფენა — თავისი ყველაზე ნაკლებ ინტელექტუალური ნაწილის გარდა, რომელიც ზვიადს მხოლოდ მიტინგებზე მისასვლელად აჰყვა და არა სამუშაოდ და საბრძოლველად — მოვლენათა მიღება დარჩა. საქმის გარეთ დარჩენილმა ამ ფენამ ზვიადს მისი სისუსტეები არ აპატია და არც ის მოუწონა, რომ მან თავის ძირითად მრევლად უკრიტკოდ მიმყოლი მასა აირჩია. გუნდში თავისი ადგილის ვერდამნახავმა, მან ხელშეუბრუნებლად დათმო ასპარეზო, რომელზედაც საბედისწერო ტრაგედია მნიშვნელობდა.

აქ უსათუოდ უნდა გავუსვა ხაზი იმას, რაც უპკვეთევი ამ ტექსტში და კიდევ არაერთხელ ვიტყვი. ქართველი ერის ამ ყველაზე მოქმედსა და ჯანსაღ ფენას ზ. გამსახურდიას ხელისუფლების სანაწილმდეგოდ, მიუხედავად ამ უკანასკნელის აუარებელი ნაკლოვანებებისა და სისუსტეებისა, არც კრინტი დაუძრავს და არც ხელი გაუწმრევია. მან მხოლოდ მწუსარებით ზურგი შეაქცია მას, როგორც იმედის შარავანდით მო-

ნოდარ ნათაძე:

რას ვიცი

სილ ფეხბურთელს, რომელსაც საკმარისი მონაცემები არ აღმოაჩნდა. მეტაყვეთი. ამ ფენის გარკვეულმა ნაწილმა იმ ხან მცირე, ხან მრავალათასიანი მასის კარგა მნიშვნელოვანი პროცენტით შეადგინა, რომელმაც იმ თვეებში ტყვიებს მკერდი მიუშვია და უკვე დაცემული ხელისუფლების გადარჩენას ეცადა.

ეს, რასაც ახლა ვამბობ, პირდაპირ კავშირშია იმასთან, რაც ზემოთ, ვაკის სტადიონის 1990 წლის 26 მაისის მიტინგის შესახებ ვთქვი. იქ ვთქვი, რომ ზვიადმა მაშინ აირჩია გადაჭრით არასწორი კურსი, როცა ხალხს უკრიტიკო მიყოლისკენ მოუწოდა და, მასადაამე, თავისი არმიის ამ უკრიტიკობის ნიშნით დაკომპლექტება დაიწყო. ამ არჩევანიდან მის საველად შედეგებამდე მისვლის მექანიზმი მე ასე მესმის: ერთი და იგივე ადამიანი სხვადასხვაგვარად მოქმედებს საზოგადოებაზე იმის მიხედვით, თუ რისთვის მოუწოდებს: თუ მას მოუწოდებს უფრო მომასის ნაწილად ყოფნისათვის, რომლის ერთადერთი ძალა მის მრავალრიცხოვნებაშია, მაშინ იგი მოქმედებს როგორც ამ მასის ელემენტი. ხოლო თუ მოუწოდებს იმისთვის, რომ, როგორც ორგანიზებული და ხარისხიანი აღმატებული უმცირესობის ნაწილმა, ამ ხარისხის წყალობით გაიმარჯვოს რიცხოვნობაზე უპირატეს მონიშნულმდეგზე, მაშინ იგი მოქმედებს ისე, როგორც რჩეული სამხედრო ნაწილის მებრძოლი. დღეს მსოფლიოში ასობითაა მილიონზე უფრო მრავალრიცხოვანი მოსახლეობის მყოფი ქალაქები და იმაზე ადვილი არა არის რა, რომ ასეთ ქალაქებში სულ რამდენიმე საათის მანძილზე თავისი მრავალრიცხოვნებით მოტყუებული და მასზე მოიმედე მასები შექმნათ. მასათა შორის შედეგი მხოლოდ იმათ მოქმედებას ექნება, რომელთაც უკან კარგად ორგანიზებული და გეგმით მოქმედი ელიტა ეყოლებათ, წინ კი, წინამძღოლებად — ამ ელიტის მიერ სპეციალურად გამოყოფილი მეორე და მესამე რანგის ფუნქციონერები, რომელთაც არც მგებმავე ელიტაში, არც გეგმის განსახორციელებლად განკუთვნილ სპეცრაზმში თავისი ადგილი არ მიეჩინათ. სხვა ყველა შემთხვევაში ამ მასათა ხვედრი მხოლოდ უზომო და ანონიმური სისხლია, რომელიც ხურდა ქულებად ემატება ან წმინდა საქმეს, ან ვიღაც სხვების პოლიტიკურ ანგარიშს.

ზ. გამსახურდია და „ძველი ბიჭები“

მეორე, თუ შეიძლება ასე ითქვას, არაფორმალურად პროვიზორული ფენის დამოკიდებულება ზ. გამსახურდიასადმი მისი დისიდენტობის დროსაც და შემდეგაც, ისევე როგორც თვით ზ. გამსახურდიას

დამოკიდებულებაც ამ ფენისადმი, უფრო რთული იყო. მხედველობაში მყავს თბილისის მოსახლეობის ის ნაწილი (სხვა ქალაქების მეტ-ნაკლებად ანალოგიური ფენის მიმატებით), რომელიც ახალგაზრდობაში ერთგვარი არაფორმალური ელიტარობის პრეტენზიით ცხოვრობს თავისი შედარებით მეტი ცივილიზებულობის („გამოსულობის“), თავისი „უბნური“ ან ცოტა უფრო ფართომასშტაბიანი პრესტიჟის, თავისი შედარებით ფართო ცხოვრებისეული გამოცდილების და სხვა ანალოგიური მახასიათებლების საფუძველზე. ამგვარ ფენას, ჩვეულებრივ, „ოქროს ახალგაზრდობას“ უწოდებენ ხოლმე (ეს ევროპული წარმოშობის ტერმინი გახლავთ) და იგი, ჩვეულებრივ (მაგრამ არა ყოველთვის), დიდი მადითა და ამ მადასთან შედარებით ნაკლები ქმედუნარიანობით ხასიათდება ხოლმე, რაც შემდგომში, ასაკის მატებასთან ერთად, მას ნახევრადნესიერ საქმიანობებში ჩაბმის სტიმულად ექცევა. თბილისშიც და საქართველოს სხვა მეტ-ნაკლებად ურბანიზებულ ნერტილებშიც ეს ფენა ათწლეულების მანძილზე თავის მომავალს ვილაცასთან „ჩანაწიბობს“, ვილაცის „აყვანით“ (ანუ ნაკლებპრესტიჟიან, ნაკლებწარსულიან, ნაკლებ ცივილიზებულ ან ნაკლებად თავხედ კაცზე პირადი ზემოქმედებით), ჩასიძება-დამოყრებით, ნათესაობით და სხვა ნახევრადკანონიერი ხერხებით მოპოვებულ „თბილ“ თანამდებობებზე ყოფნით ქმნიდა. ასაკთან ერთად, ეს ფენა თანდათანობით თავსდებოდა ოთხმოცდაათ პროცენტად უსაქმურობაზე დამყარებულ ფულის კეთების სისტემაში. უფრო კონკრეტული წარმოდგენა რომ გექონდეს იმაზე, სახელდობრ რა ფენის ხალხი მყავს მხედველობაში, ვიტყვი, რომ ესენი ხდებოდნენ საწარმოთა ხელმძღვანელებიც, მოსამართლეებიც, მინისტრები და მათი მოადგილეებიც, კათედრის გამგეებიც, „მეგამოცდე“ ანუ მისაღები გამოცდებისას მექრთამეობაზე დასპეციალებული პროფესორ-დოცენტებიც, მილიციის ოფიცრებიც და სხვა თანამდებობის პრეტენზიები. ეს ფენა — ისევე, როგორც ანალოგიური ფენა ყველა სხვა ქვეყანაში — როგორც იტყვიან, „შუბლის ძარღვს“ არ ინყვებდა, ანუ საბოლოოდ და გადაჭრით არ აღიარებდა საკუთარ თავთან, რომ იგი პატიოსანი არ არის ან თუნდაც პოტენციურად პატიოსნების დამთმობია (პირიქით, ისინი, როგორც წესი, „ასეთი დროა“-ს იდეოლოგიას ადგანან). ასევე, მას არასოდეს წა-

მოსცდენია და ვერც წამოსცდებოდა, რომ არ იზიარებს მონიშნულ უმაღლესი მორალური ღირებულებების, მათ შორის — ეროვნული ღირებულების წინაშე. (ის „მაუზერისტების“ თაობა, რომელიც კომუნისტური იდეოლოგიით იყო გაუდნითი და ეროვნება სძულდა, ამ დროს ერთი-ორი შენიღბული გამოჩენის გარდა ასაარეზე აღარ იმყოფებოდა). ამ ფენის ქვემარტივი დამოკიდებულება მორალური პრინციპებისა და მორალური მომთხვენეობისადმი, სახელდობრ, მისი სიღრმისეული სიძულვილი ამ პრინციპებისადმი თავს იჩენს მხოლოდ იმ უკიდურეს გაღიზიანებაში, რომელსაც მათში ამ პრინციპთა მატარებელი და ამ მოთხოვნათა წამომყენებელი კონკრეტული ადამიანები ინვესტ. ამ ფენაში პრესტიჟის ქონისათვის აუცილებელია ან ამავე ფენას ეკუთვნოდეთ, ანუ იგივე ბიოგრაფიული ფონი და იგივე სოციალური მდგომარეობა გქონდეთ, ან ისეთ ძალას ფლობდეთ (რეალურს ან პოტენციურს), რომ თქვენი გატოლება ან თქვენთან მეტოქეობა აღარ შეიძლებოდა. ზვიად გამსახურდია არც ერთს ამ ორ პირობათაგანს არ აკმაყოფილებდა. ამიტომ იყო, რომ ამ ფენას იგი სძულდა. ჯერ თავიდანვე, — იმ დროიდან, როცა თავისი სოციალური როლით ზვიადი მხოლოდ წამებულ დისიდენტი იყო და არა ხელისუფლების პრეტენდენტი — ცდილობდნენ, იგი არ „შემეჩნათ“ და საქართველოს ცხოვრებაში შემოსული ახალი მოვლენა, — 1970-იანი წლების ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა — იგნორირების ჩრდილში დაეტოვებინათ, რათა თავისი ცხოვრებისა და მსოფლმხედველობის ანეკდოტი სისტემის გადასინჯვა არ დასჭირვებოდათ. ზვიადისა და მისი ეროვნულ თანამებრძოლების ეროვნულ გზებას აუგად ვერ იხეწებდნენ (ორჯონიკიძეების დრო, როგორც ვთქვით, უკვე წასული იყო), მაგრამ კითხვაზე: „რა არის უფრო ძნელი და უფრო დიდი ვაჟაკობა — ციხის საგამოძიებო იზოლატორში შემოდებული წამების საჯარო დოკუმენტური მხილება, მამაკაცთა გაუპატიურების მთელი ანეკდოტი სისტემის ჩათვლით, (დისიდენტი გამსახურდიას ერთ-ერთი ყველაზე გაბედული ნაბიჯი სწორედ ეს მხილება იყო. ის მისი პუბლიკაციები ცირეკიძისა და უმუხანოვის საქმეზე) თუ უბანში პრესტიჟის მოპოვება?“ — ცდილობდნენ არც საკუთარი თავისთვის, არც სხვისთვის პასუხი არ გაეცათ. ზვიადის მონანი-

ბით გამოსვლას მოსკოვის ტელევიზიაში ეს ფენა, რაღა თქმა უნდა, ზეგების ამოსუნთქვით შეჰხვდა. მაგრამ როცა ზვიადმა ძალა მოიკრიბა და მას მასა აჰყვა, მის წინააღმდეგ მართული გაღიზიანება ამ ფენაში უკვე გონების ფარგლებს გადასცდა. ეს ფენა სუნთქვაშეკრული ელოდა ზვიადის ყოველ ფეხის ნაბორძიკებას და როცა იგი მართლაც ნაბორძიკდა — როცა, პრეზიდენტმა, თავისი ოპონენტებისაგან თავის დასაცავად საკუთარი რეზიდენციის გარშემო კარვანი ქალები განალაგა, როცა სხვაგვარად მოაზრებს ტელევიზია აღუკვეთა ან მთავრობის სახლის წინ პლაკატის „ძირს ჯ. ბუში!“ გამოფენა დაუშვა, — მათ ქვემარტივი დღესასწაული დაუდგათ. ისინი ხომ წლობით ელოდნენ საბაბს, რათა მათთვის პიროვნულად გაუგებარი პატრიოტის კვარცხლბეკი დაეხმოთ და იგი მასხარად აეგდოთ, და, აჰა, ეს საბაბი მიიღეს კიდეც! მათი ნაწილისათვის (მაგრამ, რა თქმა უნდა, არა ყველასათვის) ზვიადისადმი სიძულვილი უფრო მძლავრი რამ იყო, ვიდრე მხოლოდ გულში ჩაკეტილი გაბოროტება და დედაკაცური წყევლა-კრულვა. 1991 წლის სექტემბრის ბოლოს ისინი უკვე ორგანიზებულად შეიკრიბნენ კინოს სახლის რაღაც უკანა სათავსოებში და მალე ავტომატებით ქუჩა-ქუჩა სირბილიც დაიწყეს. 1991 და 1993 წლების „სამოქალაქო ომის“ დროს რომ ზ. გამსახურდიას თბილისში შემოსვლა ეცადა, ისინი ყველაფერს იღონებდნენ, რომ იგი არ შემოეშვათ, III. უზენაესი საბჭოს პრობლემები

ზვიად გამსახურდიას დროინდელმა უზენაესმა საბჭომ (28.10.1990 - 6.01.1992) საქართველოს ისტორიას სამი უდიდესი ღვაწლი დასდო: გააუქმა „სამხრეთ ოსეთის“ უკანონო ტერიტორიული ავტონომია, რომელიც შექმნილი იყო რუსი ოკუპანტების მიერ 1922 წელს, ჩაატარა რეფერენდუმი საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხზე, რომელშიც ჩვენი სახელმწიფოს ქართველი და არაქართველი მოსახლეობის თითქმის ასმა პროცენტმა ხმა მისცა დამოუკიდებლობას, და მიიღო საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტი. არაა გასაკვირი, რომ დღევანდელი მარიონეტული ხელისუფლება, რომელიც თავისი წინამორბედი ხელისუფლებისადმი ზოოლოგიური სიძულვილითაა შეპყრობილი, სამივე ამ ნაბიჯის შექცევადობის დამტკიცებას, სახელდობრ, მათი შედეგების გაუქმებას ლამობს (შე-

ვარდნაძე ხმარობს გამოთქმას „სამხრეთ ოსეთი“ და ხელს უწყობს ამ უკანონო წარმონაქმნის იურიდიულ გაფორმებას, მან მიაღწია საქართველოს შეერთებას „ესენგეს“ წესდებასთან და 1992-95 წლების პარლამენტში დიდი გულმხურვალეობით იქადაგებოდა (თუმცა ქადილის შესრულების ცდა ვეღარ გაბედა), ჩავატაროთ რეფერენდუმი და, დაე, ხალხმა თქვას, როგორი უნდა იყოს ჩვენი დამოკიდებულება რუსეთთანო). მეორეს მხრივ, ამავე უზენაეს საბჭოს ბრალად ადევს იმის არგაკეთება, (ჩვენი ქვეყნის ისევე და ისევე ისტორიულმასშტაბიანი ინტერესების დაცვის სფეროში), რისი ქმნაც მას შეეძლო თავისი უფლებამოსილების ვადაში ან ამ ვადის ნახევარშიც კი და რისი მქმნელიც მას შემდეგ სხვა არავინაა. (მხედველობაში მაქვს, ამ შემთხვევაში, ის, რომ უზენაესმა საბჭომ არც კი დაიწყო მინების დარეგება და, ამგვარად, ჩვენს ქვეყანას დააკარგინა ამ მიუცილებელი და ამავე დროს გარდუვალი ფუნდამენტური ღონისძიების იმგვარად გატარების უნიკალური შანსი, როგორც ეს ჩვენს ზემოხსენებულ ისტორიულმასშტაბიან ინტერესებს შეესაბამება. ჩვენ შეგვეძლო დასავლეთ საქართველოში და აღმოსავლეთ საქართველოს მთელ რიგ მწირ რაიონებში სასოფლო-სამეურნეო მიწის ის ნაწილი, რომელიც, უახლოეს პერსპექტივაში, ხელით დამუშავების ზონაში რჩება, მთლიანად დაგვერიგებინა და ამ რაიონებიდან გამოსული, მაგრამ იქ მესაკუთრედ ვეღარ მიბრუნებული მსურველების სახით შეგვექმნა ქართველ მიწისმადიებელთა, ასე ვთქვათ, დიდი წნევა, ხოლო შემდეგ — ან ამისვე პარალელურად — აღმოსავლეთ საქართველოს მდიდარი და გაშლილ სივრცეებზე გაგვემართა ეკონომიკურად ეფექტიანი მეურნეობა, რომელიც ბუნებრივად და კანონზომიერად გამოიწვევდა როგორც ეკონომიკური დონის ზრდას, ისე მოსახლეობის ეთნიკურ-კულტურულ ნივთიერებას მთელ ამ სივრცეზე. ჩვენ შეგვეძლო აღმოსავლეთ საქართველოს აღნიშნულ სივრცეში ამ ღონისძიების გატარება იმ პრინციპის შეუვალი დაცვით, რომ ფორმულირება „მიწა იმისია, ვინც მას ამუშავებს“ დღევანდელი ტექნოლოგიის პირობებში ისეთივე ცალმხრივია, როგორც ფორმულირება „მწვადი იმისია, ვისაც კარგი მადა აქვს“ ან „იმისია, ვისაც კარგი კბილები აქვს“, რადგან დამუშავება დღეს ყველაზე ადვილი და ნაკლებ საპასუხისმგებლოა მიწასთან დაკავშირებულ ამოცანათა, მათ შორის, მის დაცვასთან, განკარგვასთან, კანონიერ რეგულირებასთან დაკავშირებულ ამოცანათა შორის. ამ პრინციპით ჩვენ

მეშვიდე გვერდიდან

ნოდარ ნათაქაძე:

რას ვიცი

შეგვეძლო მინაზე ნომინალური მესაკუთრეობის პრივილეგია გაგვეწყვიტებინა მთელ მოსახლეობაზე, მათ შორის — ქალაქელებზეც, რომლებიც ამ მოსახლეობის ყველაზე უფრო განვითარებული და სახელმწიფოს საყრდენად ყველაზე უფრო გამოსადეგი ფენა არიან, და ამით პრინციპულად აღგვეკვეთა ყოველი მომავალი უცხო პრეტენზია ამ მიწის მიმართ, ხოლო ეკონომიკური ეფექტიანობა გარანტირებული იქნებოდა საკუთრებით და გრძელვადიანი იჯაროს გასხვისებადი უფლებით).

ეროვნული ხელისუფლების თოთხმეტისწიანი მმართველობის მანძილზე უზენაესი საბჭოს მუშაობა პროცესთა ყოვლისაშრეკლავი სარკვე იყო და მათი ფაქტორიც. ამიტომ სააჭიროდ მიმაჩნია, მის წინაშე მდგარი პრობლემები მოკლედ ჩამოვთვალო.

1. მიწის პრობლემა.

ეს პრობლემა წელან უკვე ვახსენე და კიდევ ერთხელ ქვემოთაც დავუბრუნდები. მას ჩვენთვის ორი მხარე ჰქონდა. ჯერ ერთი, იგი იდგა ჩვენს წინაშე როგორც ეკონომიკური პრობლემა, ანუ როგორც მიწის არსებული რესურსების ქვეყნის გამოსაკვებად ოპტიმალური გამოყენების ამოცანა. სოციალისტურ-კორუმპირებული წესით რომ ამ პრობლემის გადაჭრა შეუძლებელი იყო, ამაში არავის ეპარებოდა ეჭვი და არც იმაში, რომ ამ მხრივ ერთადერთი მისაღები გზა ჩვენი ქვეყნისათვის მიწის კერძო მფლობელობაში (საკუთრებაში) დარიგების გზა იყო. იმათზე, ვინც ზ. გამსახურდიას ხელისუფლება დაამხო, ცხადია, არაფერი კარგის თქმა არ შეიძლება. მაგრამ ის, რომ შემდგომი, 1992 წლის მანძილზე საქართველო, ასე თუ ისე, მაინც ამ „ხუნტის“ მიერ დარიგებულმა ნაკვეთებმა გამოკვება, ფაქტია. ეს დარიგება „ხუნტის“ მიერ ხელისუფლების აღებისთანავე მოხდა არსებულ საკარმიდამო ნაკვეთთა შევსების და ახალთა დარიგების ფორმით, კანონმდებლობის რაიმე არსებითი ცვლილების გარეშე. ზვიადის დროს ამის გაკეთების სეზონი ორჯერ იქნა გაცდენილი — ერთხელ 1990 წლის შემოდგომა-ზამთარში და მეორედ 1991 წლის შემოდგომაზე. ეს, არსებითად, იყო უმოქმედობა ერთ-ერთ ძირითად სფეროში, რომელშიც ხელისუფლების ახალ მპყრობელს თავისი სიტყვის თქმა და საქმის წინააღმდეგ შეუძლია.

ამ პრობლემის მეორე მხარეს კი მისი დემოგრაფიულ-გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა განსაზღვრავდა. სახელმწიფოს თავის პრობლემების და შესაძლოა მომავალი აფეთქების წყაროს უახლოესი ხანებისათვის წარმოადგენდა — და,

გარკვეული აზრით, ახლაც წარმოადგენს — ის, რომ საქართველოს მოსახლეობის თითქმის ერთი მესამედი მეზობელი ქვეყნების ეროვნების ნაწილია, კომპაქტურად მაცხოვრებელი თავისი ერის ქვეყნის უშუალო მეზობლობაში და, მაშასადამე, პოტენციურად სეცესიონისტური მიმართულების გამტარებელი. არაქართველი მოსახლეობის ეს დიდი მასივები შექმნილია, ძირითადად, რუსული ბატონობის თითქმის ორი საუკუნის მანძილზე,

უკავია და, — სხვადასხვა მიზეზთა გამო ეკონომიკურის ჩათვლით, — ქართველობაზე უფრო მაღალი გამრავლების ტემპი აქვს. სოციალისტური სახელმწიფოს ხელში, სადაც სასოფლო-სამეურნეო მიწა, მრავალ სხვა ფასეულობასავე, მოთხოვნილების მიხედვით ნაწილდებოდა, გამრავლების მაღალი ტემპი და ურბანიზაციის დაბალი ტემპი ამ მოსახლეობაში იმას განაპირობებდა, რომ მზარდი სიჩქარით მიდიოდა ამ მიწის მის ხელში

ჭოთა ხელისუფლებისგან განსხვავებით, ეროვნული ნება აქვს, მას შეუძლია, ადგილობრივი არაქართველი მოსახლეობის დაუზარალებლად შექმნას იქვე ქართველი მოსახლეობაც (ვინაიდან ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიას მეურნეობის ინტენსიფიკაციის შემთხვევაში შეუძლია რამდენჯერმე მეტი მოსახლეობა დაასაქმოს და გამოკვებოს, ვიდრე დღეს ასაქმებს) და ამით ყოველგვარი სეცესიონისტური ცდუნება უმტკივნეულოდ მოხსნას.

ზოგჯერ ჩასახლებით, ზოგჯერაც — არაქართველთათვის ეკონომიკური უპირატესობების მიცემით იმიგრაციისა, და გამრავლების სტიმულირების მიზნით. რუსეთის მიერ ანექსიის დროისათვის არაქართველთა რაოდენობა აღმოსავლეთ საქართველოში 10-ს არ აღემატებოდა (დასავლეთში კი სხვა მოსახლეობა თითქმის არ არსებობდა) და პრობლემას არ ქმნიდა, რადგან ეს მოსახლეობა ქართველ მეფეთა ქვეშევრდომი იყო, მათს მიწაზე მაცხოვრებელი და მათზე დამოკიდებული. მაგრამ ქართული სახელმწიფოს გაუქმებისთანავე მოსახლეობა უკვე უცხო მეფის მინაზე მაცხოვრებლად და უცხო მეფის ქვეშევრდომად იქცა, რითაც, ბუნებრივია, ახალ სახელმწიფოში საკუთარი თვითდამკვიდრების და უკვე მეზობლად (და არა მასპინძლად) ქცეული ქართველი ეთნოსის პარალელური, საკუთარი სტატუსის ქონის პრეტენზია გაუჩნდა. ბუნებრივია, ეს, ძირითადად ქართველი ეთნოსის საარსებო ბაზის შევიწროების ხარჯზე უნდა მომხდარიყო. ამ არაქართველ და ამის გამო, პრინციპში, პოტენციურად მეტოქე მოსახლეობას საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო მიწების (მათ ბონიტეტზე გადაანგარიშებით) ნახევარზე მეტი

გადასვლის და ამ მიწაზე მისი დასახლების, მაშასადამე — განაპირა მხარეთა მთელი დემოგრაფიულ-ეკონომიკური სურათის ცვლის პროცესი. პირველხარისხიანი ფაქტორი ამ პროცესში იყო (ძირითადად ქართული) ადმინისტრაციის მექანიზმები, რომელსაც ადვილად ყიდულობდნენ რეგიონთა დეპარტელობები მზრუნველი სხვადასხვა, საქართველოს გარეთ არსებული ფონდებისგან მიღებული ფულით. ვიდრე სახელმწიფო ყოვლისშემძლე იყო და, მაშასადამე, ვიდრე ეს მიწები დიდწილად სახელმწიფოს ხელში იმყოფებოდა, ხოლო ის, რაც კერძო პირების ხელში იყო, იურიდიულად სახელმწიფოს ეკუთვნოდა (კერძო პირებსა და კოლმეურნეობებს კი მხოლოდ უსასყიდლო და უვადო სარგებლობის უფლებით ჰქონდათ მიცემული), სახელმწიფოს ჰქონდა იმის მუდმივი საშუალება, რომ ამ სიღრმისეულ პროცესთა შედეგი არ გამოეჩინა და შესაბამისი სეცესიური მოთხოვნების წამოყენება არ დაეშვა იმ დრომდე, რომელსაც თვითონ საჭიროდ ჩათვლიდა (ასეთ დროდ მან ჩათვალა 1929 წლის ივნისი და ჩაატარა კიდევ მცირე „მოსინჯვითი“ ოპერაცია ქვემო ქართლში). თუ საქართველოს ხელისუფლებას, საბ-

ყოველივე ეს თავისუფლად ეტევა როგორც მორალის, ისე კანონისა და ადამიანურ უფლებათა დაცვის საერთაშორისოდ აღიარებული ნორმების ფარგლებში. რა ხდება წინააღმდეგ შემთხვევაში, ანუ ეროვნული ნებით აღჭურვილი ხელისუფლების არყოფნის შემთხვევაში, ეს ყველამ კარგად ვიცოდით. ხდება ის, რომ თვით იმ მინათმოქმედ არაქართველ მოსახლეობაშივე — პოლიტიკურ ელიტაზეც რომ არაფერი ვთქვათ — ორგანიზებული წესით მკვიდრდება იმის შეგნება, რომ მისი აქ ყოფნისა და გამრავლების ამოცანა მხოლოდ საკუთარი თავისა და ოჯახის ბედნიერება კი არაა, არამედ, პირველ რიგში, ამ რეგიონის დემოგრაფიული ათვისება და „მაგ შოვინისტი ქართველებისათვის“ მომავალში მისი წართმევა; რომ ამ მინათმოქმედმა მოსახლეობამ იცის კილომეტრის სიზუსტით, რა მანძილი დარჩა მის დასახლებას საზღვრამდე, რათა „აქედან იქამდე“ თავისი მთლიანი დემოგრაფიული ზოლი შექმნას, როგორია მისი და „მაგ ნაციონალისტი ქართველების“ მრავლების ღინამიკა და, შესაბამისად, რამდენი დროა, კიდევ დარჩენილი გადაწყვეტ შეტევამდე ამ მიწის განსახორციელებლად და ასე შემდეგ, და ა. შ. ყოვე-

ლივე ეს, წინასწარ, რეალობაა და არა ფუჭი ფანტაზია, რაშიც — ათასობით და ათიათასობით სხვა კონკრეტულ და ტიპურ ფაქტთა გარდა — ჩვენ იმითაც შეგვეძლო დაგვრწმუნებულიყავით, რომ 1989 წლის ერთ-ერთი გართულების დროს ქართველი ახალგაზრდების მეგობარმა ბალტიისპირელი ახალგაზრდების ჯგუფმა იმ არაქართველ მოსახლეობას თავი რუსეთის ტელეურნალისტებად აჩვენა, შესაბამისი ტერიტორიები ვიდუკამერით შემოიარა და დააფიქსირა როგორც მემწვანოვანი დედაბრების, ისე რაიკომის მდივნის შეხედულებათა სრული ერთობა მიმდინარე მოვლენათა აზრის, მიზნისა და ლოზუნგების თაობაზე. ამ საშინოების არცნობა მხოლოდ იმ შემთხვევაშია შესაძლებელი, თუ თავისთავად ღირებულად არ გეჩვენებათ ერის, როგორც ასეთის, არსებობის მარადიულობა და ამ ერის მიერ თავისი ტერიტორიის, როგორც მისი არსებობისა და თვითრეალიზაციის ერთადერთი ბაზის, სამარადისოდ შენარჩუნება. დასასრულ, ამ ორი მხარისა და ამოცანის გარდა, მიწის პრობლემას ჩვენი ქვეყნისათვის ჰქონდა მესამე მხარეც: მინით სარგებლობისა და, მით უმეტეს, მისი საკუთრებაში ფლობის პრივილეგია შეიძლებოდა გამოყენებულიყო და უნდა გამოყენებულიყო, მოქალაქის სტიმულირებისათვის სახელმწიფოებრივ მშენებლობაში გამორჩეული მონაწილეობის მისაღებად. ისე როგორც ეს კაცობრიობის უხსოვარი დროიდან მომდინარე პრაქტიკამ იცის (პრინციპით: მიწა გასამრჯელოა სამხედრო და სამხედროსთან გათანაბრებული სხვა სამსახურისათვის სახელმწიფოს წინაშე).

ვიმეორებ: ჩვენ ამ პრობლემის გადაჭრა ისე შეგვეძლო, რომ საქართველოს არც ერთ მოქალაქეს, არაქართველების ჩათვლით, იოტისოდენა პირადი ან მატერიალური ზარალი არ მოჰსვლოდა იმის გარდა, რომ ჩუმი პროპაგანდის გზით მიღებული ანტიქართული გეოპოლიტიკური გეგმები და აზრები დაეთმო. ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლებამ ეს შესაძლებლობა ხელიდან გაუშვა.

მეორე მხრივ, რასაკვირველია, ვერც ყველა სხვა მოვხსნით ბრალს, მთელი ქართველი ე. წ. გონებრივი ელიტის და თვით ჩემისთანა არასპეციალისტების ჩათვლით, რომ დიდი ხნის ნანატრი ეროვნულ ხელისუფლებას ისეთი ერთმნიშვნელოვანი, დეტალიზებული, ბოლომდე გააზრებული და მკაფიოდ ფორმულირებული სახით არ დაახვედრა მინის პოლიტიკის პროექტი, რომ მისთვის გვერდის ავლა უკვე შეუძლებელი ყოფილიყო.

განსვინის პაღაგოგაზი გაუიფიოთ იფაჩიზიან

ვირც უხელფასოგაზი საზრგაზოთ, ვირც გაუიფიოთ, ვირცანირი აგალ-გაგალი და აზრგაზრი ვიღარ გააგვირგვინს მიიფიფილს დღეგანდელი საზოგადოგაზი-პოლიტიკური ვითარგაზიდან გამოგინდარა. არც გვიფიფიოთ... უზრგალოდ ამ წარილის გამოგვიგინაზოთ გვიგინდა რეგაგინაზი სტუმრად მოსულ გარტვილელ პაღაგოგაზს თანაგარგაზი გავუფიოთ და თანაგოგაზი გამოგვიგინაზოთ. ცარიელი თანაგარგაზი დიდი ვირცანირი ნუგაზიან მათთვის, გარგაზი... იწნაზ, ამ წარილის გამოგვიგინაზის უგინდგ, ვინაც ვირც არს, დროგაზი გამოგვიგინაზი გუგრი, უხელფასოგაზი დატანგაზულ ხალგს გუგრაღღაზი მიგაგინოს და უკიდუგაზი ნაგინაზის გადაღგაზი არ აიჭულოს!

საქართველოს პრეზიდენტს ბატონ: ე. შევარდნაძეს
საქართველოს სახელმწიფო მინისტრს ბატონ: გ. ლორთქიფანიძეს
საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს ბატონ: ზ. ჟვანიას
საქართველოს განათლების მინისტრს ბატონ: ა. კარტოზიას
საქართველოს რადიო-ტელევიზიას, საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის
და პატიმართა სოციალური უზრუნველყოფის საერთაშორისო ორგანიზაციის
პრეზიდენტს ბატონ: გ. თევზაძეს

მოგმართავთ მარტვილის რაიონის განათლების მუშაკთა აბსოლუტური უმრავლესობა, მასზედ, რომ მარტვილი არის რესპუბლიკაში ერთადერთი რაიონი, სადაც 1998 წლის იანვარ-თებერვლის თვეებიდან გაუცემელი ხელფასები და-ლაღებენ უკანონობას, ექსპლუატაციასა და უყურადღებობას ხელისუფლების მხრიდან. არსებულ სიტუაციას კიდევ უფრო ამძიმებს ფულის ერთეულის ღირებულების ოფიციალური შემცირება, ანუ დევალუაცია-ინფლაციის მზარდი პროცესი.

მარტვილის რაიონის პედაგოგთა მასობრივი გაფიცვები თითქმის ხუთი წელია მიმდინარეობს ხანმოკლე შესვენებებით, რადგან ამ ხნის განმავლობაში

ტრადიციად იქცა ხელფასების გაუცემლობა. საპროტესტო აქციებს, განათლების მუშაკთა პროფკავშირის მიმართვებს რესპუბლიკის ხელმძღვანელობისადმი შედეგი არ მოჰყოლია.

მარტვილის რაიონის განათლების მუშაკები მოვითხოვთ, შეწყდეს რაიონში არსებული განუკითხაობა ჯერ არგაგონილი ექსპლუატაცია, პედაგოგთა ღირსებისა და ინტერესების უგულვებელყოფა და ცინიზმი.

გთხოვთ, დაგვაკმაყოფილოთ ხელფასებით ინფლაციის კურსის გათვალისწინებით. მიეცეს არსებობის და ფიზიკური გადარჩენის საშუალება პედაგოგებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში 1999 წლის 25 მარტიდან ვინცებთ პიკეტირებას რაიონში და მასობრივ სვლებს დედაქალაქში.

პაღაგოგათა ხელმოწერაზი მიგართვას თან ვართვის.

ხალს აწერს:

1. მასხულია ლორა 2. კვესელავა ალექსანდრე 3. ჩხეტია ლიდა 4. ბასილია რუსუდან 5. გულორდავა ლია 6. გვილავა გალინა 7. ნანავა ბაბილინა 8. ესართია მურადი 9. ჯოჯუა ვაჟა 10. ჯირთაძე ნატო

სულ 800 აკაცი

საყურადღებო წიგნი აფხაზეთი — ქველი და ახალი აფხაზეთი

რედაქციისაგან: გაზეთ „საქართველოს“ განზრახული აქვს ისტორიულად გამოაქვეყნოს მეცნიერული მასალები აფხაზეთის ისტორიისა და დღევანდელი კონფლიქტის იურიდიული, პოლიტიკური და სხვა ასპექტების შესახებ. წინამდებარე რეცენზიაც ამ პრობლემათა გარკვევისკენაა მიმართული.

შარშან მიწურულს ცნობილმა მეცნიერმა ბატონმა გერონტი გასვიანმა გამოაქვეყნა მონოგრაფია: „აფხაზეთი — ძველი და ახალი აფხაზეთი“ (გამომცემლობა „ფავორიტი“).

აფხაზეთის ისტორიის საკითხებზე დღეს ბევრი წერს, მტერი და მოყვარული.

მტერი უსაფუძვლოდ და უტოფრად აცხადებს, აფხაზეთი საქართველოსათვის ყოველთვის უცხო ქვეყანა იყო, ხოლო აფხაზი ქართველისათვის — ყოველთვის უცხოელი; ამ ბოროტი ტყულის „მტკიცებით“ მტერი ცდილობს, იდეოლოგიური საფუძველი შეუქმნას საქართველოსაგან აფხაზეთის საბოლოო მოწყვეტას. უცხო ენებზე მრავალტერაფიანი გამოცემებით იგი წამლავს მსოფლიო საზოგადოებრივ აზრს.

მოყვარე სარწმუნო საისტორიო წყაროების საფუძველზე ზედმიწევნით ასაბუთებს, რომ აფხაზეთი დასაბამიდან საქართველოს ორგანული ნაწილია, ხოლო აფხაზი ისეთივე ქართველია, როგორც ჯავახი, კახელი, აჭარელი და ა.შ. XVII საუკუნიდან საქართველოს შემოეზივნენ პირიქითა კავკასიის ტრანსალკაზი მომთაბარე ტომები, რომელთაგან ერთი, — აფსუსის ტომი — აფხაზეთში დამკვიდრდა. ამ აფსუსებს მკვიდრი ქართული ტომის — აფხაზის — სახელი უწოდეს ჩვენმა წინაპრებმა და ასე მიიჩნიეს ქართველი ერის ნაწილი.

ამ მეცნიერულად დასაბუთებული დებულებას საქართველოს ხელისუფლება, საუბედუროდ არ ითვალისწინებს. ამის გამო ისტორიული სიბართლის მამტიკიბელი გამოკვლევების პუბლიკაცია ძალზეჭირს და, უკეთეს შემთხვევაში, მცირე ტრაჟიკული და თითქმის მხოლოდ ქართულ ენაზე თუ ხერხდება, ისიც — ავტორთა ხარჯით (გერონტი გასვიანის წიგნიც მისი საკუთარი ხარჯით გამოცემული გახლავთ).

ამის საპირისპიროდ ხელისუფლებამ ყოველმხრივ ხელს უწყობს ე.წ. ორი ხალხის აბორიგენობას, „თეორიის“ პოპულარიზაციას როგორც შინ, ისე უცხოეთში. ამ უკაცრავად პასუხია „თეორიის“ არსი შემდეგია: მართალია, აფხაზეთი ყოველთვის ქართული მიწა იყო, მაგრამ მისი თავდაპირველი მოსახლე, ანუ აბორიგენი მართლ ქართველი კი არ ყოფილა, არამედ ასევე აბორიგენი იყო აფსუსი, ანუ აფხაზი ძველთაგანვე აფსუსი იყო.

ძნელია საისტორიო მეც-

ნიერებაში ამ ოფიცოზი ისტორიკოსების მიერ შეთხუღ „თეორიაზე“ უფრო აბსურდული რაიმეს მოგონება (თავდაპირველი მოსახლე — აბორიგენი — ნიშნავს ერთს, ერთადერთს და არა მეტს, — ორს და ა.შ. (იძულებული ვარ ეს ანბანური ჭეშმარიტება გავიმეორო!).

მაინც როგორ ასაბუთებენ ამ აღმოჩენას?

„გვიმტკიცებენ“, რომ წყაროებში დამონებული აბაზგები იგივე აფსუსები არიან და ა.შ. II საუკუნიდან აფხაზეთში ცხოვრობენ, ამიტომ, ქართველებთან ერთად, აფსუსები აფხაზეთის აბორიგენები არიან.

სინამდვილეში, ისტორიოგრაფიულად ადრევედამტკიცებული სიმართლე, რომ აბაზგი მხოლოდ აფხაზის ბერძნული ფორმია, ბოლოდროს ენათმეცნიერულადც დაამტკიცა აკადემიკოსმა თამაზ გამყრელიძემ. მაგრამ კიდევ რომ დავუშვათ, რომ აბაზგი მართლაც აფსუსი გაულისხმობს, აფსუსა აფხაზეთის პირველმოსახლე ანუ აბორიგენი მაინც ვერაფრით ვერ გახდება, რადგან მეორე საუკუნისათვის, როცა თითქმის აფხაზეთში აფსუსები დასახლდნენ, კოლხეთის ქართული სახელმწიფო, რომლის შემადგენელი ნაწილი აფხაზეთი იყო, უკვე თითქმის ათასწლიან ისტორიას ითვლიდა (აღსანიშნავია, რომ უშუალოდ ამ საკითხზე პირველად ყურადღება გაამახვილა და ეს მოსაზრება დასაბუთა პროფესორმა დიმიტრი გოგოლაძემ შესანიშნავ გამოკვლევაში, — „აფხაზეთის საერისთავოს, — დღევანდელი აფხაზეთის ძველი ეთნოსის ვინაობისა და ეთნოსის მკვიდრობის საკითხი“, თბ.1995, რისი დამონებაც ჩვენს ავტორს გამოჩენია).

ამრიგად, ე.წ. ორი ხალხის აბორიგენობის „თეორია“ მეცნიერულად უსაფუძვლოა.

ბუნებრივია, რომ ასეთი ვითარებაში ბატონ გ. გასვიანის ნაშრომმა მკითხველის დიდი დაინტერესება გამოიწვიოს.

ავტორის მეცნიერული კეთილსინდისიერება და ზომიერების გრძნობა — ტაქტი, წიგნის მეცნიერულ ღირებულებას ზნობრივ ხიბლს უმატებს, რაც კარგად ჩანს მის პასუხშიც ერთ-ერთი ოფიცოზი ოპონენტისადმი: „ძალიან იოლად წყვეტთ აფსუსებისა და აბაზგების ვინაობის პრიბლემას, თავდაპირველად მეც მეგონა, რომ ხსენებული ტომები აფხაზები იყვნენ, ხოლო აფხაზები არა-ქართველები, რადგან მაშინ მათი წარმომავლობა და ვინაობა სე-

ციალურად არ მოკვლევი (იხ. ჩემი წიგნი — ნარკვევები შუა საუკუნის სვანეთის ისტორიიდან, თბ. 1991), მაგრამ ინტენსიური კვლევა-ძიების შედეგად მზამზარეულად მიღებული

რადგან ავტორი გვირგვინებს

წიგნის უცხო ენებზე გამოცემასაც, თავს ნებას მივცემ, ორივე ისეთი მოსაზრება მივანოდოთ, რაც შესაძლოა, შემდგომში გამოადგეს.

ავტორი ხავესებით მართალია, როცა აფსუსა და სხვა ისტორიკოსთა უზომო სიყაბუბებს ამხელს, მაგრამ ქართველ მეცნიერთა, განსაკუთრებით, ბოლოდროინდელ ნაშრომებს შედარებით ნაკლებ ყურადღებას უთმობს...

წიგნის პირველი თავი, სხვა ხუთი თავისაგან განსხვავებით, უკმარობის გრძნობას ტოვებს და აი რატომ: ავტორი ჯერ წერს: „ერთ ცალკეულ გამოკვლევაში შეუძლებელია შვიი ზღვის ჩრდილო-აღმოსავლეთ რეგიონში განსახლებული ხალხების ვინაობისა და საზღვრების სრულყოფილი განხილვა და დასაბუთება. ამ თვალსაზრისით ზოგი რამ გაშუქებული და დადგენილია... მაგრამ პრობლემის მეტისმეტად სირთულის გამო ბევრი რამ ისევ სადავოა“ (გვ.17)...

ოთხი გვერდის შემდეგ კი იგი დაასკვნის: „როგორც ჩანს, აფხაზეთის უძველესი მოსახლეობა ქართველთაგან ჯერ სვანები იყვნენ, შემდეგ ზან-მეგრელები, ხოლო ბოლოს ისინი აფსუსი ჩერქეზებმა შეაფარვეს“ (21).

ეს სავესებით სწორი დასკვნაა, ამიტომ მის წინ აქ დამონებული ციტატა გაზვიადებული ჩანს.

I თავის II ქვეთავი ხუთიოდ გვერდს მოიცავს, რაც არასაკმარისი აღმოჩნდა დასმული საკითხის გასარკვევად. წიგნი მოიგებს, თუ ავტორი უფრო გამოკვეთილ მიდგომას გამოამჟღავნებს იქ დასმული საკითხებისადმი. საამისადმი მას სრული საფუძველი მოიცავს, რის თქმის უფლებას მაღლესი წიგნის მომდგენელი თავებში გამოვლილი საფუძვლიანი კვლევაძიება მოვითმან ერთ ნიმუშს.

იტალიელი კარტოგრაფის, გასტალდის 1561 წლის რუკაზე მდინარე ყუბანის შუა წელზე აღნიშნული ABCVAS REGI — აფსუსის მხარე, ხოლო შვიი ზღვის პირას, გაგრის მიდამოებში — ANOGASIA — ანოგარია.

ეს რუკა გამოსცა და თავისებურად განმარტა ცნობილმა ენათმეცნიერმა თეიმურაზ გვანცთაძემ (იხ. უ. „არტანუჯი“, №6, 1997, გვ.28-31). მისი აზრით, აფსუსა და ანოგასია — ორივე აფხაზს აღნიშნავს, რაშიც, სამწუხაროდ, ენათმეცნიერი ცდება და, პროფესორი გასვიანი დამაჯერებლად ასაბუთებს მის შეცდომას (გვ.54-57).

ფრიად შთამბეჭდავი ჩამონათვალია და ავტორის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ დასახული ამოცანა წარმატებით გადაუჭრია — წიგნის ძირითადი დასკვნები მეცნიერულად დასაბუთებულია და, ამიტომ, სწორია.

რადგან ავტორი გვირგვინებს წიგნის უცხო ენებზე გამოცემასაც, თავს ნებას მივცემ, ორივე ისეთი მოსაზრება მივანოდოთ, რაც შესაძლოა, შემდგომში გამოადგეს.

ავტორი ხავესებით მართალია, როცა აფსუსა და სხვა ისტორიკოსთა უზომო სიყაბუბებს ამხელს, მაგრამ ქართველ მეცნიერთა, განსაკუთრებით, ბოლოდროინდელ ნაშრომებს შედარებით ნაკლებ ყურადღებას უთმობს...

წიგნის პირველი თავი, სხვა ხუთი თავისაგან განსხვავებით, უკმარობის გრძნობას ტოვებს და აი რატომ: ავტორი ჯერ წერს: „ერთ ცალკეულ გამოკვლევაში შეუძლებელია შვიი ზღვის ჩრდილო-აღმოსავლეთ რეგიონში განსახლებული ხალხების ვინაობისა და საზღვრების სრულყოფილი განხილვა და დასაბუთება. ამ თვალსაზრისით ზოგი რამ გაშუქებული და დადგენილია... მაგრამ პრობლემის მეტისმეტად სირთულის გამო ბევრი რამ ისევ სადავოა“ (გვ.17)...

ოთხი გვერდის შემდეგ კი იგი დაასკვნის: „როგორც ჩანს, აფხაზეთის უძველესი მოსახლეობა ქართველთაგან ჯერ სვანები იყვნენ, შემდეგ ზან-მეგრელები, ხოლო ბოლოს ისინი აფსუსი ჩერქეზებმა შეაფარვეს“ (21).

ეს სავესებით სწორი დასკვნაა, ამიტომ მის წინ აქ დამონებული ციტატა გაზვიადებული ჩანს.

I თავის II ქვეთავი ხუთიოდ გვერდს მოიცავს, რაც არასაკმარისი აღმოჩნდა დასმული საკითხის გასარკვევად. წიგნი მოიგებს, თუ ავტორი უფრო გამოკვეთილ მიდგომას გამოამჟღავნებს იქ დასმული საკითხებისადმი. საამისადმი მას სრული საფუძველი მოიცავს, რის თქმის უფლებას მაღლესი წიგნის მომდგენელი თავებში გამოვლილი საფუძვლიანი კვლევაძიება მოვითმან ერთ ნიმუშს.

იტალიელი კარტოგრაფის, გასტალდის 1561 წლის რუკაზე მდინარე ყუბანის შუა წელზე აღნიშნული ABCVAS REGI — აფსუსის მხარე, ხოლო შვიი ზღვის პირას, გაგრის მიდამოებში — ANOGASIA — ანოგარია.

ეს რუკა გამოსცა და თავისებურად განმარტა ცნობილმა ენათმეცნიერმა თეიმურაზ გვანცთაძემ (იხ. უ. „არტანუჯი“, №6, 1997, გვ.28-31). მისი აზრით, აფსუსა და ანოგასია — ორივე აფხაზს აღნიშნავს, რაშიც, სამწუხაროდ, ენათმეცნიერი ცდება და, პროფესორი გასვიანი დამაჯერებლად ასაბუთებს მის შეცდომას (გვ.54-57).

ფრიად შთამბეჭდავი ჩამონათვალია და ავტორის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ დასახული ამოცანა წარმატებით გადაუჭრია — წიგნის ძირითადი დასკვნები მეცნიერულად დასაბუთებულია და, ამიტომ, სწორია.

ავტორის სწორი დასკვნით, იმ რუკაზე აფსუსა მომთაბარე აფსუსს, ხოლო — ანოგასია მკვიდრი აფხაზის (ქართველის) სახელწოდებას აღნიშნავს.

გარდა ჩვენი ავტორის არგუმენტირებული მსჯელობისა, ეს იქიდანაც კარგად ჩანს, რომ გასტალდის ორი სხვადასხვა ხალხის სახელი ორი განსხვავებული ტერმინით (აფსუსა-ანოგასია) აღნიშნა, რაც მთავარია, ამით იტალიელმა კარტოგრაფმა დაადასტურა, რომ 1561 წლისათვის ქართველ აფხაზსა და ველურ აფსუსს ჯერ კიდევ არაფერი საერთო არ ჰქონიათ. ამით ერთხელ კიდევ დადასტურდა ჩვენს ისტორიოგრაფიაში მიღებული საფუძვლიანი დასკვნა, რომ XVI საუკუნეში აფსუსები არა თუ აფხაზეთში, თვით პირიქითა საქართველოშიც კი არ ყოფილან დამკვიდრებულნი.

ამ პრინციპულ დებულებასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ ჩვენი ავტორი ყოველთვის თანმიმდევრული არ არის, კერძოდ, ერთი მხრივ, იგი სავესებით სწორად დაასკვნის, რომ ძველი აფხაზები ქართველები იყვნენ, ხოლო აფსუსები, გვიან საშუალო საუკუნეებში არიან აფხაზეთში ჩრდილოეთ კავკასიიდან ჩამოსახლებული“ (გვ.26), ხოლო მეორე მხრივ წერს: „ეტყობა, ძვ.წ. ბოლო საუკუნეებში ადიღურ-ჩერქეზული მოდგმის ხალხი... შავი ზღვის სანაპიროს მოაწვა, სადაც... კოლხური ტომები დახვდათ“ (გვ.25).

მას შემდეგ, რაც მეცნიერულად დასაბუთდა და დამტკიცდა, რასაც გ. გასვიანი გასტალდის რუკის საფუძველზეც ადასტურებს, — რომ ჩერქეზული ტომები, მათ შორის აფსუსიც, არა თუ შავი ზღვისპირეთში, თვით პირიქითა საქართველოშიც კი (ყუბანის ველზე) არ ყოფილან დამკვიდრებული XVI საუკუნეში, — ცხადია, უფრო ადრე და მითუმეტეს, ორი ათასი წლის წინათ, მათი კოლხეთში გამოჩენა გამოუჩნდა.

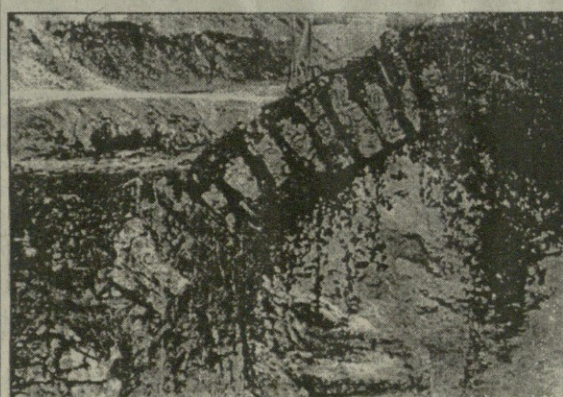
ასე რომ, ნებისმიერი მომთაბარე ტომი, მხოლოდ და მხოლოდ პირიქითა საქართველოს დაჭერის შემდეგ შეიძლება მომოსულიყო პირაქითა საქართველოში. საუბედუროდ, ეს ასეც მოხდა XVII საუკუნიდან... აი, ის რამდენიმე მოსაზრება, რაც ვგონებ, ჩვენს ავტორს ნაშრომის უცხო ენებზე გამოსაცემად მომზადებისას შესაძლოა გამოადგეს.

ამრიგად, წიგნი „აფხაზეთი — ძველი და ახალი აფხაზეთი“ ქართული ისტორიოგრაფიის კარგი შესაძენია.

ეს რთული აღნაგობის წიგნი კარგი ქართულით არის დაწერილი და დიდი ინტერესით იკითხება.

დასასრულ მინდა, ბატონ გ. გასვიანს ვუსურვო ამ წიგნის უცხო ენებზე გამოცემა.

ზურაბ რაბინი

ქველი და ახალი აფხაზეთი

სალონი — „ლადრო“ — „ვალენსია“

„შემოდინ ხოლმე, ისე როგორც მუზეუმში, ათვალიერებენ, ზოგან საათობით ჩერდებიან და გალიმბულები, გაცოცხლები გასვლისას ამბობენ „სვაროვსკი გველირსა საქართველოში?“ — მესაუბრება მალაზია-სალონის „ვალენსიას“ დირექტორი ახალგაზრდა, ლამაზი, მაგნიტურად მიმზიდველი ქალბატონი ლეილა გაგნიძე. საოცარი, არისტოკრატიული, სადა ადამიანი, რომელსაც ამავე ფირმის მიერ დამზადებული მარგალიტის მიწები და საყურეები ამშვენებს. იგი პროფესიონალურ დონეზე ქვის ძალას, მისი ტარების, მოვლისა და შენახვის წესებსაც არ იციწყებდა საუბრის დროს! დავიწყებულა, საიდან იცით ამდენი რამ მეთქი. გაეცინა — მე ხომ სპეციალობით ქიმიკოსი გახლავართო. ის ლაპარაკობდა მომწუსველი ტემპერამენტით, საქმის სიყვარულითა და დაუზარებლად. მე კი ვუსმენდი და უფრო მეტად ვიხილებოდი „საქმიანი ქართველი ქალის“ — სახით, რომელთაც ჩემი აზრით ეროვნული თვალსაზრისით (ხანდახან?) უფრო მეტს გაცუტება შეუძლიათ, ვიდრე მამაკაცებს, მაგრამ რატომღაც თვითონ ასე არ თვლის. დანარჩენი, მკითხველმა გადანწყვიტოს. ჩვენ კი ქალბატონი ლეილასა და ჩემი საუბრის შინაარსს გაგაცნობთ.

„დიახ, ქიმიკოსი გახლავართო! 18 წელი პედაგოგი ვიყავი სკოლაში. მყავს მუღულე და ქალაქი. ბედმა გაუღიმა ჩვეს ოჯახს, რადგან ჩვენ ვიცნობდით ადამიანს, რომელიც ხშირად სტუმრობდა ჩვენთან. ის ნიუ-იორკში ცხოვრობდა, ჰყავს მუღულე და 2 შვილი, სპეციალობით ისტორიკოსი და დიდი ქველმოქმედი ადამიანი.

გრიშა ბიბერგალ — როგორც სპეციალისტი მოხიბლულია ჩვენი ეკლესიებით, კულტურით, ცეკვითა და სტუმართმოყვარეობით. ასე დავმეგობრდით ოჯახებით. მას ადრევე დაებადა შესანიშნავი იდეა, მაგრამ ადრე „შპსის ფაქტორი“ ქარბობდა ხელოვნებისმოყვარულის გეგმებს. უეცრად, შარშან ჩამოვიდა და თქვა: „მე აქ საოცრებას გავაკეთებ, თბილისი ჩემი სიყვარულია და მე მას სიხარულს ვაჩუქებო“.

აჩვენეს მრავალი ადგილი, სასაცილოა, მაგრამ ფაქტია, რომ შესთავაზეს „ლალიის წყლები“

ის“ ადგილის ყიდვა, რაზედაც თვით ბატონმა ბიბერგალმა ბრძანა უარი, ქართველებს აუხსნა — „არაო, ეს თქვენი ისტორიული ადგილია და აქ მე უფლებას არ მივცემ თავს რაიმე შეცვალაო და სხვა რაიმე გაიხსნასო“ — თუმცა მან კარგად იცოდა, რომ რუსთაველზე ყოველთვის ხალხმრავლობა და მეტი მხარხველიც იქნებოდა შემოსვლელი. დიახ, მან შეგნებულად თქვა უარი!

აქ ადრე ანტიკვარული მაღაზია იყო. ძველი უბანი, მსოფლიოში უცნობილესი ფირმა და აქვე უძველესი იტორიული აბანოები. სწორედ რომ კოლორიტული აღმოჩენა გახლდათ!

ერთი წლის განმავლობაში დიდი დავა იყო ფირმა „ლადროს“ წარმომადგენლების მხრიდან. არაო, ამჟამად საქართველოში დაბალი ცხოვრებისეული დონეა და არ ღირს მათთან

ფასი შენარჩუნება, ოქრო, პლატინა და სწორედ ის მინაერთი, რომელიც ფირმის პროფესიულ საიდუმლოებას წარმოადგენს. კრისტალი მუშავდება 17 კარატემდე. მსოფლიო კონკურს-გამოფენაზე „ალმასი და კრისტალი“ ისინი ერთმანეთისგან ვერ განასხვავებს.

„შემოსევა“ იყო ჩვენთან ოქრომჭედლების, ვერ გაიგეს რა თვალა, ზოგს ბრილიანტი ეგონა, რომელიც ვერც ბზინვარებით და ვერც ნაკეთობის ხარისხით მასთან ახლოს ვერ მივა.

ჩვენი გოგონები გამყიდველები კი არა გიდეები არიან. იციან ენები და მომზადებული არიან საფუძვლიანად იმ წიგნებიდან, რომელიც ფირმამ მოგვანოდა. მათ რთული გამოცდა ჩააბარეს.

თითოეულ წელზე ჩვენ შეყვარებულები ვართ და როცა

თავის ყალიბთან ერთად, რომ შეცდრმა არ განმეორდეს. მათ ასეთი სალონები ევროპაში ძალიან მდიდრულ უბნებში აქვთ გახსნილი, შუამავლების თხოვნით ფასები დავალებინეთ, რომ ეს ყველაფერი როგორმე ჩვენმა ხალხმა იყიდოს. შეიძლება თვე გავიდეს, არაფერი გაიყიდოს, მაგრამ მე ძალიან მიხარია ერთი რამ, მოდიან დიდები, შემდეგ ბავშვები მოჰყავთ, ასწავლიან, რომ ფაიფური სამი სახისაა, ბავშვები განათლებას იღებენ, სილამაზეს აღიქვამენ, სულ-განაბრებული გვისმენენ. მე კი, მასწავლებელი ვიყავი და რაღაცნაირად ვცდილობ ისევ ახლოს ვიყო მათთან.

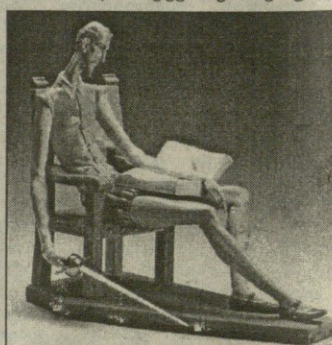
ერთი ქალბატონი დადის

ყველაფერი და გაიხარონო. მე არ მეგონა თუ აქ ამდენი ხალხი შემოვიდოდა. მუზეუმებიდან დანყებული კულტურის სამინისტროს თანამშრომლებით დამთავრებული. სამხატვრო აკადემიის სტუდენტები, ხელოვნებათმცოდნეები, სტუმრები.

თითოეულ წელს თავისი სერტიფიკატი მოჰყვება. ფირმა 3 სახის ფაიფურს უშვებს: მიწანარს, ჭიქურს და გრესს, ხოლო როდენობა განსაზღვრულია — ყველა მათგანი ძალიან ცოტა ოდენობით მზადდება. თითოეულ წელს აწერია, მერამდენია. ამ კატალოგიდან ერთი ფიგურა ვთხოვეთ კიდევ დავმზადებინათ. უარი გვითხრეს. აღარ გამოდის უკვე. ასეთ შემთხვევებში საქონელი მხოლოდ აუქციონზე იყიდება, რომელიც გერმანიაში 3 ადამიანს ჰქონია მხოლოდ და მათგან მხოლოდ ერთია ამ ფირმის წარმომადგენელი. უცხოელებს ძალიან მოსწონთ თბილისში ეს ადგილი. თან, რაღაც ჩვენს კოლორიტშიც ჩაჯდა, სიცოცხლე შემოიტანა. ბავშვებმა გაიხარეს, განსაკუთრებით ვაჟები მიყვარს, ისინი მაინც ერის გამგებლები არიან და ალბათ იმიტომ. თუ მაშაკაცი ძლიერია, ქალსაც ბედნიერს გახდის.

ქალბატონი ლეილა, ვფიქრობ ძალიან ჭკვიანები ყოფილან

უცხო კაცები დირექტორად ქალი რომ შეარჩიეს... ჩვენ საჭიროებ მეტი ცოდნა გამოვამჟღავნეთ ალბათ და იმიტომ. ეს წიგნები სულ ვთარგმნეთ და თითოეული წელის ისტორია შევისწავლეთ. ამ საქმეს დიდი პროფესიონალიზმი სჭირდება. ალბათ კაცები ამდენს არ იმეცადინებდნენ.

გახვალ გარეთ ხალხი მოდუშულია, შემოვლენ და წუთობრ შეგებას გრძნობენ. ჩვენ ვერ ვყიდულობთ, მაგრამ ვათვლიერებთ! — თითქოს იკითხება მათი თვლების გამომეტყველებიდან.

ასე დამკვიდრდა მალაზია კი არა სალონი — მუზეუმი. აი, ეს ნახეთ, პრინცესა დიანას ყელსაბამის ასლია, რა ბედნიერი იქნება ალბათ ის ქალი, ვისაც მას აჩუქებენ არა? — მკითხა ქალბატონმა ლეილამ და მერე კოპაზის თვლიანი კრისტალებით განწყობილი ბეჭედი მომარგო საჩვენებლად თითზე, „ნახე რა მშვენიერი აო“ — ნაკეთობა და ბეჭდის მომწუსველმა სილამაზემ თვალი მომჭრა და სასწრაფოდ უკან დავუბრუნე, ორ წამზე მეტი ხანს რომ გამეჩერებინა, ვეღარც შეველოდი... ფასი არც მიკითხავს... ან კი ვის შეუძლია გასცეს პასუხი კითხვას: რა ღირს მომავადოვებული სილამაზე?

მთიი ჩადუნელი

აი, ეს ნახეთ, პრინცესა დიანას ყელსაბამის ასლია

გიყვართ სამკაულები? — ლამაზი, იშვიათი ნივთები, ყველას შეუძლია პქონდეს, მაგრამ... სამაგიეროდ დაათვალიერებთ, თვალს შეავლებთ მუზეუმად გადაქცეულ სალონს „ვალენსიას“, სადაც არაფერ არ დაგზარდებათ გაგაცნოთ ესპანური ფირმის „ლადროს“ მიერ დამზადებული ფაიფური, ასევე ავსტრიის ნაწარმი. ცნობილი დიზაინერ-ლიდერის „სვაროვსკის“ განუმეორებელი ნაკეთობანი, რომელთაც სპეციალისტები ხან „იდუმალ და ჯადოსნურ მელიოდების პარტიტურას“, ხანაც კი, „ახალი, უნახესი აკორდების ზეიმი რომ ადარებენ“.

ძველი ხალხი გვასწავლიდა: „საწუვარ წივთს მოარიდეთ უცხო ადამიანის ხელი, განსაკუთრებით ვინმე ისეთს ნუ გააკარებთ, ვინც გულზე არ გეხატებათო“. დიახ, თვლებიც და ნივთებიც ისრულავენ ნეგატიურ ენერგიას. არსებობს რწმენა, რომ მოპარულ ქვას მხოლოდ უსიამოვნება მოაქვს, ხოლო ნაყიდი ძალმოსილებას მისი ტარების შედეგად ავლენს. მაშ, ადამიანის ჭეშმარიტად მფარველი ქვა და ნივთი სწორედ ის ყოფილა, გულთ საჩუქრად რომ გიძლენეს ან მემკვიდრეობით გადმოგცათ.

კავშირი, თუმცა როცა ჩვენს ისტორიულ კულტურაზე მიდგებოდა საქმე, მაშინ კი ჩუმდებოდნენ! საბოლოოდ ბიბერგალმა გაიმარჯვა.

ეს უნიკალური ნაკეთობანია. ფირმა „ლადროს“ ისეთი ფაიფური აქვს, მსოფლიოში პირველ ადგილზე რომ გადის. თავდაპირველად ფირმამ დაიწყო დოკიხობების ფიგურების გამოშვება, რითაც გაითქვა სახელი. აი ეს პატარა ფიგურა ინგლისის ბანკში შეგიძლიათ ოქროს სათი ჩააბაროთ.

ავსტრიული ფირმა „ვალენსია“ თავდაპირველად ალმასებზე მუშაობდა, შემდეგ კი მთის ბროზზე, უკვე კრისტალის და მუშავებაც დაიწყო. უმდიდრეს ხალხს, მთავრობის წარმომადგენლებს, ტოპ-მოდელებს ბრილიანტები სიფეფში რომ აქვთ მოთავსებული, სწორედ მათი „კოპიოები“ გავითვლით ამ კრისტალით. ასეთი კრისტალები, თუ გნებავთ, ყოველდღიურად ატარეთ, ბრილიანტებზე კი რა მოგახსენოთ, მათ ხომ ეს ყველაფერი მხოლოდ ბალ-მასკარადებზე, მიღებებზე ამშვენებთ.

სტალია თვითონ იმდენად ძვირფასი, რომ მისი ტექნოლოგიური საიდუმლოება მსოფლიოში ვერავის აუხსნია. შიგნით ძვირ-

ეს ნივთი მიაქვთ კი არ გვიხარია, გული გვტყდება... აი ეს ფიგურა გუშინ გაყიდა და გამოვიტყრეთ. (ქალბატონი ლეილა კატალოგში გამოტყრებული ფიგურას მაჩვენებს).

— ქართველმა იყიდა? — ვკითხულობ მქ.

— დიახ, საქართველოში დარჩა! აი, ახლაც ფაიფურის ერთი ნივთი გვაქვს რელიგიური სიუჟეტით, „გარდამოხსნა“ ჰქვია და გადავმალე. ბევრი მოვიდა, გულმოდგინედ სასომხეთიდან იყვნენ, მოსკოვიდან ყიდულობდა, მაგრამ შეგნებულად არ გავატანე, გაყიდულია-მეთქი. ჩვენს ეკლესიებსაც მივაწვდინე ხმა, მაგრამ... იქნებ აქაურმა მაინც შეიძინოს, რომ ნივთი საქართველოში დარჩეს...

— თქვენი აზრით რითი დაიშასხურა ესპანურმა ფირმამ უძლიერესის სახელი, ფაიფურის წარმოებას ხომ ჩინეთში უძველესი ისტორია აქვს?

— ქიმიურ ნერტებს ესენი არ ხმარობენ. ეს არის ყვავილებისა და ბალახეული ნივთიერებებით შეზავებული და ისე გამჟღავნებული ფერები. ფიგურაზე დაფენილი ყვავილები სტანდარტულია ბუნებრივ ზომებთან, ზომა, სისქე, ფერი — აი, ეს არის მათი გამარჯვების პირველი საიდუმლოება. სხვაგან ყველგან, ფაიფური როცა გამოდის მერე აძლევენ ფერებს, ესპანელები კი ფერთან ერთად გამონევენ ხოლმე. საუკუნეების განმავლობაში, კი, ეს ფერები არ იცვლება, წარმოგადგენთ? 1300 გრ. ტემპერატურამდე მიდის გამონევის პროცესი. დააკვირდით ფიგურებს, რომელთაც გახსნილი აქვთ თვალები და შემოგვყურებენ. დამზადების დროს ამ ადგილებში მათ ყველას ოქროს სიმები აქვთ გაყრილი შიდა მხარეს. 8 დღის განმავლობაში კი ფიგურები სიბნელეში უდევთ. ამის მერე გამოაქვთ გარეთ. დავუშვათ რაიმე პანანინა დეფექტი აღმოაჩინეს, სპეციალური კომისიის გადამწვტულებით ფიგურას ამტყრვენ

ხშირად და ამ ფიგურას საათობით შეჰყურებს მისი ერთადერთი ქალიშვილი ტრაგიკულად გარდაცვლილა, ისე აღიქვამს, რომ თითქოს ეს მისი შვილის სახეა. მინდა ფირმას ვთხოვო და მიზერულ თანხად დავამზადებინო მისთვის ეს ფიგურა. ლამაზი ელანდება მას ეს სახე, და თუ უბედურ დედის სიმშვიდეს მოუტანს — უნდა დავხმაროთ. გავაჟირალებს მისი სახის დანახვა ადამიანს, როცა მოვა და „შეილ“ შეჰყურებს.

ეს კი სწორედ ისეთივე ჭადრაკია, კარგოვმა მსოფლიო ჩემპიონატში რომ გაიმარჯვა და საჩუქრად მიიღო.

ესპანელები იყვნენ სპილისში სტუმრად და ჩვენთანაც მოიყვანეს, ძალიან გაუხარდათ, თავიანთ ქალაქში ეგონათ თავი. ეს ყველაფერი ძალიან ძვირია ესპანეთში, მოსკოვში კი კიდევ უფრო ძვირი. ბატონი ბიბერგალ ჩვენი ქვეყნისათვის დიდ, სასიკეთო საქმეს აკეთებს. ისიც კი გვითხრა, „რომც არ გაიყიდოს არაფერი ხელფასებს მაინც

გადაგიხდით, მთავარია ჩემმა მეგობარმა ხალხმა ნახოს ეს

საქართველოს გადავარქვითი სახელი!

თავისუფლად პარლამენტის სხეულით უფასოებისათვის ნაბიჯით იარ!

როგორც იქნა, - შიმშილით, სიცივით, უშუქობით, უფუფიერებით, უყურადღებობით დაქანცულ-დატანჯულმა ენერგეტიკოსებმა საქართველოში ხმა ამოიღეს. უწინააღრესად, პრობლემების გადასაჭრელი გზების ძიება, დარგის დამანგრეველთა გამოაშვარავების მცდელობა ენერგეტიკოსთა საერთო ყრულობით დაგვირგვინდა, რომელიც 25 თებერვალს საქართველოს შენობაში გაიმართა. ყრულობის დღეეგატებმა საკუთარი უფლებების ბრძოლა დაიწყეს და საბედნიეროდ, დასმულ საკითხებს ყრუობის დადგენილება მოჰყვა. მკითხველს უსათუოდ გავაცნობთ უფლებების დამცველების ტექსტს (საინტერესოა, რა გადამწყვეტილებამდე მივიდნენ ენერგეტიკოსები) მანამდე კი, გვინდა, ცალკეულ დღეებში მიერ დასმულ საინტერესო, ყურადღებას და მნიშვნელოვან საკითხებზე ვისაუბროთ. რა ითქვა ყრუობაზე?

რა ითქვა ყრუობაზე...

„საქართველოში მოქმედებს უნიკალური ენერგეტიკული სისტემა, იგი თავისი საპროექტო ნორმებით და მნიშვნელობით ქვეყნის მოთხოვნებს საკმაოდ კარგად პასუხობს, ყოველ შემთხვევაში, გასული წლების განმავლობაში ერთიანმა სისტემამ სრულყოფილად შეასრულა თავისი დანიშნულება. იგი ჩართულია მეზობელი ქვეყნების ენერგოსისტემებთან ანუ იგი წარმოადგენს ხიდს რუსეთსა და აზიას შორის. მარტო 500 ვტ-იანი ხაზი „კავკასიონი“ რად ღირს, რომელსაც შეუძლია 600 მგვტ-ს ელ. ენერგიის გატარება.

სისტემაში ჰიდროსადგურები ისეა განლაგებული, რომ ისინი ქმნიან ერთ ცოცხალ ორგანიზმს... სისტემამ სრულყოფილება დაამტკიცა იმით, რომ თავისი არსებობის 40 წლის მანძილზე შეძლო ქვეყნის ძირითადი მოთხოვნების დაკმაყოფილება, თანაც ღირსეულად“ — ითქვა ენერგეტიკოსთა ყრუობაზე.

რა იყო უნინ, რა გვაძავს დღეს?

უნინ ერთიანმა მწყობრმა სისტემამ საკუთარ სიმძლავრეებით 15 მილიარდ კილოვატ საათის გამოუმუშავებს მიაღწია, ამასთან 4 მილიარდ კილოვატსაათ ელენერგიას სხვა ქვეყნებიდან ვიღებდით. საერთო ჯამში 19 მლრდ. კვ-სთ გამოუმუშავებდით წელიწადში და ნორმალურ რეჟიმში მომსახურებაც უზრუნველყოფილი იყო.

რა გვაქვს დღეს? ნახევარი არა უნინდელი შესაძლებლობებისა. კატასტროფული უკუსვლის მაჩვენებელია ციფრები, რომელიც ჩვენს დღევანდელ მდგომარეობას ასახავს, წლიური გამოუმუშავება ელენერგიისა ჯამში დღესდღეობით 7-8 მლრდ. კვ-სთ არ აღემატება.

თავისუფლად პარლამენტის სხეულით უფასოებისათვის ნაბიჯით იარ!

დარგის დანერგვის და მწყობრიდან გაშვების მიზეზებზე ყრუობის დელეგატებმა ბევრი ისაუბრეს. ყველა სხვა მიზეზთან ერთად ენერგეტიკა — როგორც დარგი, სპონსორის და ალუმინის ბუმს შეეწირა ნაწილობრივ. მანქანა-დანადგარებისა და მარაგ-ნაწილების, მასალების ძარცვამ საბოლოოდ მოუთავა ხელი ჯერ ისედაც უკუსვლით მავალ დარგს, რომელშიც უმთავრესი როლი, იქნებ, სწორედ საქეტიკოს ერთიანი მართვის სისტემის ხარვეზებით დაშლამ ითამაშა.

რალა თქმა უნდა, უმთავრესი თემა უფსკრულსკენ სვლისა თუ რბოლის პროცესში გადარჩენა-არგადარჩენაზე მსჯელობისას წლების განმავლობაში გამოუმუშავებული და მიწოდებული ელექტროენერგიის ნულოვანი ანაზღაურება გახლავთ, რაც თავის მხრივ ელ. სადგურებში, ქვესადგურებში და გადამცემ ხაზებზე გეგმიური რემონტის სრულყოფილად ჩატარებლობას წარმატებით უზრუნველყოფს.

კიდევ რამ დაანგრია ენერგეტიკის დარგი?

რა თქმა უნდა, ერთიანი ენერგეტიკული სისტემის დაშლის მცდელობამ და ცალკეული რეგიონების მთავრობის პირად ინტერესებში დაქვემდებარებამ.

და კიდევ, სრულად საქართველოს უკურნებლად სენმა კორუფციამ, რომელიც ვირუსული ან რალაც სხვა გზით ენერგეტიკის დარგს როგორღაც მოეღო...

დარგი, რომელსაც შეეძლო ყოველწლიურად 500 მილიონი დოლარის მოგებამოეტანა 15 მლრდ კილოვატსაათის გამოუმუშავების პრობლემაში, დღეს სულს დაფავს და აქტიური პარტონის აქტიურ ბრძოლას საქართველოს სამუდამო დასამარცხებთან დასახსნელად.

ციფრები უმოხინდაროდ

ვინ იხდის, ვინ არა? ამჟამად არსებული 60 მუნიციპალური კომპანიიდან არცერთი არ იხდის ელექტროენერგიის საფასურს სრულყოფილად. გასული წლის მიხედვით:

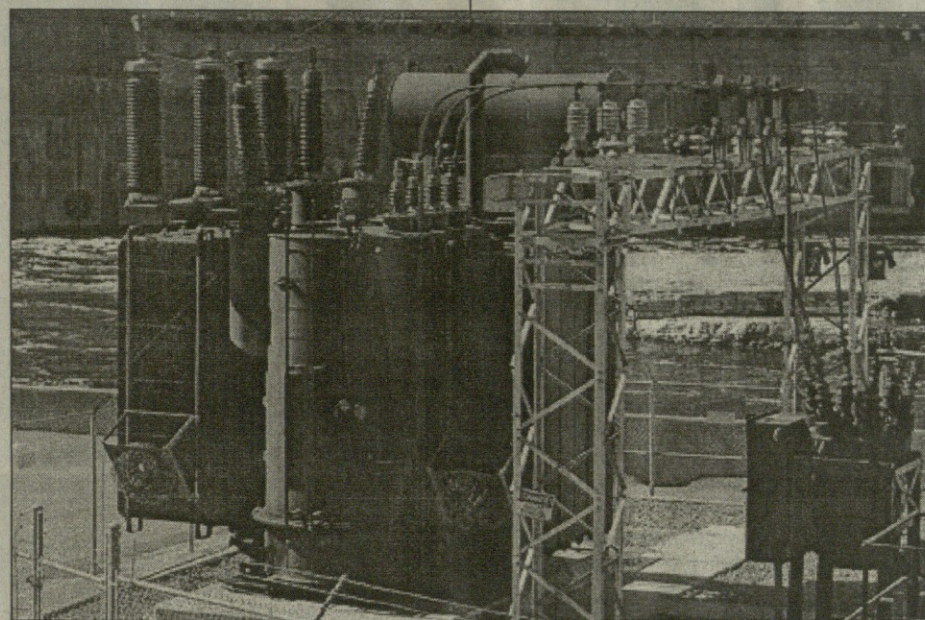
აჭარამ გადაიხდა 58%, ანუ მოხმარებული 304 მილ. კვ-სთ-დან, რომლის ღირებულება შეადგენს 1040000 ლარს, ნაღდი უფული შემოიტანა 2900 ათას ლარი, დანარჩენი ზეთვალა. გურია — 54% ანუ 1200000

ნაცვლად შემოიტანა 280000 ლარი. ზუგდიდი — 36% ანუ 3200000 ლარის ნაცვლად — 350000, სენაკი — 68%, ანუ 3100000 ლარის ნაცვლად შემოვიდა 480000 ლარი, ქუთაისი — 47% — 11500000 ლარის ნაცვლად — 370000 ლარი, რაჭა — 39%. თბილისი — 8628000 ნაცვლად — 4800000 ლარი.

სად არის დამანაშავე?

მოკლედ, რომ იტყვიან, კომენტარი ზედმეტია, და მას თავად ენერგეტიკოსებიც ერიდებიან, ანკი რა საქირა იგი, როცა ენერგეტიკების კითხვას სად არის დამანაშავე, დაისაჯა თუ არა იგი საერთოდ, მეტისმეტად უცნაური პასუხები ეცემა ხოლმე... არაოფიციალურად. თუმცა ფაქტი სხვაზე მეტყველებს.

— სსიან ქალაქის მერს, მაგრამ გადაწყვეთ მინისტრად, სსიან თელავის დირექტორს, მაგრამ გადაწყვეთ... — ჩივიან ენერგეტიკოსები, მაგრამ მათ ჩივილს და ლაღადის ჯერჯერობით, ვშიშობთ, ყურს ნაკლებად უგდებენ, თუმცა რა? განანამებმა დარგის სპეციალისტებმა ეს-ეს არის ამოიღეს ხმა და იმის გათვალისწინებით, რომ ძალით ყრუთა ქვეყანაში ვცხოვრობთ კარგა ხანს მოგვინებს

ლოდინი, ვიდრე ვისაც ჯერ არს, გაჭირვებულია ჩივილის მოსმენა-შესმენა მოესურვება.

დარგი თეორიულად ისევ მომავალია
დღესდღეობით ელ. ენერგიის მოხმარება დღე-ღამეში 25 მლნ. კვ-სთ-ს შეადგენს, 1 კვ სთის ღირებულებად 4 თეთრს თუ ჩავთვით, ჯამში 1 მლნ. ლარის შემოსავლას გვაძლევს, თეორიული ანგარიში კი 30 მლნ. ლარი გახლავთ, წელიწადში კი 300 მლნ. ლარად იქცევა. თეორიულ შემოსავლებზე მსჯელობა გაცილებით ადვილია და თეორიულად ხარჯვა ხომ კიდევ უკეთესი, მაშ ასე, სად დევხარჯოთ წლიური 300 მლნ. ლარიანი შემოსავალი ენერგეტიკისა?

100 მლნ. ლარი სანავის შესასყიდად გადავდით, 10 მლნ. ლარი ხელფასებისთვის, 40 მლნ. მიმდინარე რემონტებისთვის. ბევრი თავსატეხი არა გვაქვს, დარჩენილ 150 მლნ.-ს უცებ მოვუძებნით მისამართს. შეგვიძლია იგი ნაწილობრივ სადგურების, ქვესადგურების, ხაზების აღდგენით სამუშაოების ჩასატარებლად გამოვიყენოთ. ამ თანხაში ბაიუგეტის ნაწილობრივ შესვებსაც მოვახერხებთ, ოღონდ, ერთი უბედურება მაინც არის... თეორიული დაანგარიშებით ყველაფერი როგორც, პრაქტიკულად კი სპეციალისტების მტკიცებით ენერგეტიკა ნამგებიანი დარგია. გულ-მოსულ ენერგეტიკებს ისლა დარჩენილი, ვაიჰე ცილისტები უნადონ მათ დამატეცვრებს, თუმცა, არც ამით ნუხდებიან „შეგინებული“, განზრახვა თუ როგორმე აისრულეს.

აბტუალურ კითხვაზე პასუხი დუმილია

ენერგეტიკას არ უბრუნდება თავისი კუთვნილი თანხა. ისეთი დარგი, რომელიც აწარმოებს პროდუქციას, მაგრამ არ ღებულობს მის ანაზღაურებას, არ არსებობს მსოფლიოს არც განვითარებულ, არც განუვითარებელ ქვეყნებში. მაშ, რა სჭირს საქართველოს? ნება-უნებლით ჩადენილ შეცდომადუბანი ქვეყანას აჩანავებს ყველაზე დიდ შეცდომად ენერგეტიკოსებს მუნიციპალიტეტების ჩამოყალიბება მიჰნათ. ისინი ადგილზე გამაღებულ პროდუქციაზე ქმნიან ბიზნესს, იმსაც კარგად ხვდებიან, რომ მუნიციპალიტეტის გაყიდვად საუბრისას ძნელად გამოინდება კაცი, უარი თქვას მის შეძენაზე. მერე ენერგეტიკას და ენერგეტიკოსებს რა?

ყველაზე დიდი შეცდომა მუნიციპალიტეტების ჩამოყალიბება გახლავთ? კი ბატონო, იყოს ასე, ნება თქვენია.

— ყველაზე ცუდი პოლიტიკა რალა იქნება? — ეჭვგარეშა, სახელმწიფო ქონების უაზრო, უმისამართო ჩამორიგება. — ყველაზე სულელური ნაბიჯი? — ისეთი მომგებიანი ობიექტების გაყიდვა, როგორცაა ენგური და სხვა მისი მსგავსი ელექტროსადგურები. ვის ინტერესებში შედის ყოველივე ეს? — თავს იმტკრევენ ენერგეტიკოსები, თუმცა რა? თავსატეხი თქვენც მრავლად გაქვთ, ჩვენო მკითხველო, ენერგეტიკოსთა გაჭირვება ჩვენი გაჭირვების პირდაპირპროპორციულია. ყველაზე აქტუალური კითხვა კი, მიუხედავად ყველაფრისა, უპასუხოდ რჩება, ანუ მისი პასუხი დუმილია.

რა მენათ, გაყიდვით პასუხი?

შესვების გაყიდვის საკითხი განსაკუთრებულად აღელვებთ ენერგეტიკოსებს. მდგომარეობის ნუთირად გაუმჯობესება ვერაფერი ნუგეშია. დარგი, რომელიც თეორიულად მაინც არის მომგებიანი, საქართველოს საკუთრება აღარ იქნება!

— 2 მლნ. დოლარად გაყიდულ გუმათშეს ჩვენს შვილს ამდენად აღარ დაუბრუნებს უცხოელი, ახლა მუქად გავყიდ-

გამომუშავებული ელენერგიის თვითღირებულება ერთ კვ-სთ-ზე 0,02 თეთრი გახლავთ, ე.ი. უმცირესი დანახარჯით ენგურსკი 3 მლრდზე მეტ ენერგიას იმუშავებს... მოგება, რომელსაც იგი სახელმწიფოს აძლევს, ძალზე დიდია... მიუხედავად ამისა, ენგურსკსზე ნაკლებად ზრუნავენ. 5 მლნ ლარი, რომელიც „ენერგეტიკის ლურჯას“ წელიწადში პაერივით სჭირდება, ჯერჯერობით აუხდენელ ოცნებად რჩება, და „საბრალდო“ ენგურსკს, რომელიც ჯერ კიდევ 1991 წელს დასმული დიაგნოზით გენერატორების სტატორის გრავილების საქარხნო დეფიციტით „იტანჯება“, დღემდე პატრონი არ ჰყავს.

სარემონტო სამუშაოების მოცულობები კი თანდათან იზრდება, ის რაც წელს არ კეთდება, ავტომატურად მომავალი წლის პროგრამაში შედის, თუმცა ამას არც მერე ეშველება ხოლმე რამე. გაჭირვებას ადამიანი შეიძლება როგორღაც იტანს. მექანიზმებს კი მოთმენა არ შეუძლიათ. ერთიც ვნახათ, მწყობრიდან გამოვიდეს? გვიფიქრია კი, რას მოგვითანს ენგურსკის განადგურება?

გადავარქვითი საქმეების სახელი გავიგებთა კი ენერგეტიკული ბაზარი?

ენერგეტიკული ბაზრის ფორმირება-ჩამოყალიბების პროცესი უკვე დაიწყო, მიუხედავად ამისა, ენერგეტიკოსთა შორის ჯერ კიდევ მიდის დავა, რა არის ენერგეტიკული ბაზარი და საქირა თუ არა იგი საერთოდ.

— მე ვიყავი ქუელის დირექტორი, როცა რეალიზაცია იყო ცალკე და ქელი ცალკე. ვიყავი ქუელის დირექტორი, როდესაც ერთად იყო რეალიზაცია და ქელი, ვიყავი ქუელის დირექტორი, როდესაც არ გვექონდა არც ერთი და არც მეორე. ვიყავი საქენერგოს უფროსი. იქ ისეთი გაუმგებარი სტრუქტურა, სტალინი რომ გაცოცხლდეს, ალბათ, ველარ მოუვლის მას. არ არსებობს პრინციპი, როგორ უნდა გადამანაწილდეს კუთვნილი თანხა. ყველა კომპანიას უჭირს და ყველა იბრძვის თავისთვის, როდესაც სწორი სისტემა ჩამოყალიბდება, ყველაფერი დალაგდება. რას ნიშნავს ბაზარი? ბაზარი ნიშნავს იმას, რომ ყველა ვიწვნებით მისი ნევრი და ერთად ვაგებთ პასუხს, პასუხისმგებლობა თანაბრად უნდა გავინაწილოთ. ბაზარში დებიტორული დავალიანება არავითარ შემთხვევაში არ უნდა აისახოს. მე თუ გავუნეი რომელიმე კომპანიას მომსახურება და მან არ გადაიხდა, ეს კი აისახა ისევ ბაზარში, გამოდის, რომ ახალი არაფერი მომხდარა, უბრალოდ საქენერგოს გადავარქვითი სახელი და ვუნოდეთ ბაზარი — საკუთარი აზრი გააცნო ყრუობის დელეგატებს... ვაჟა მეტრეველმა.

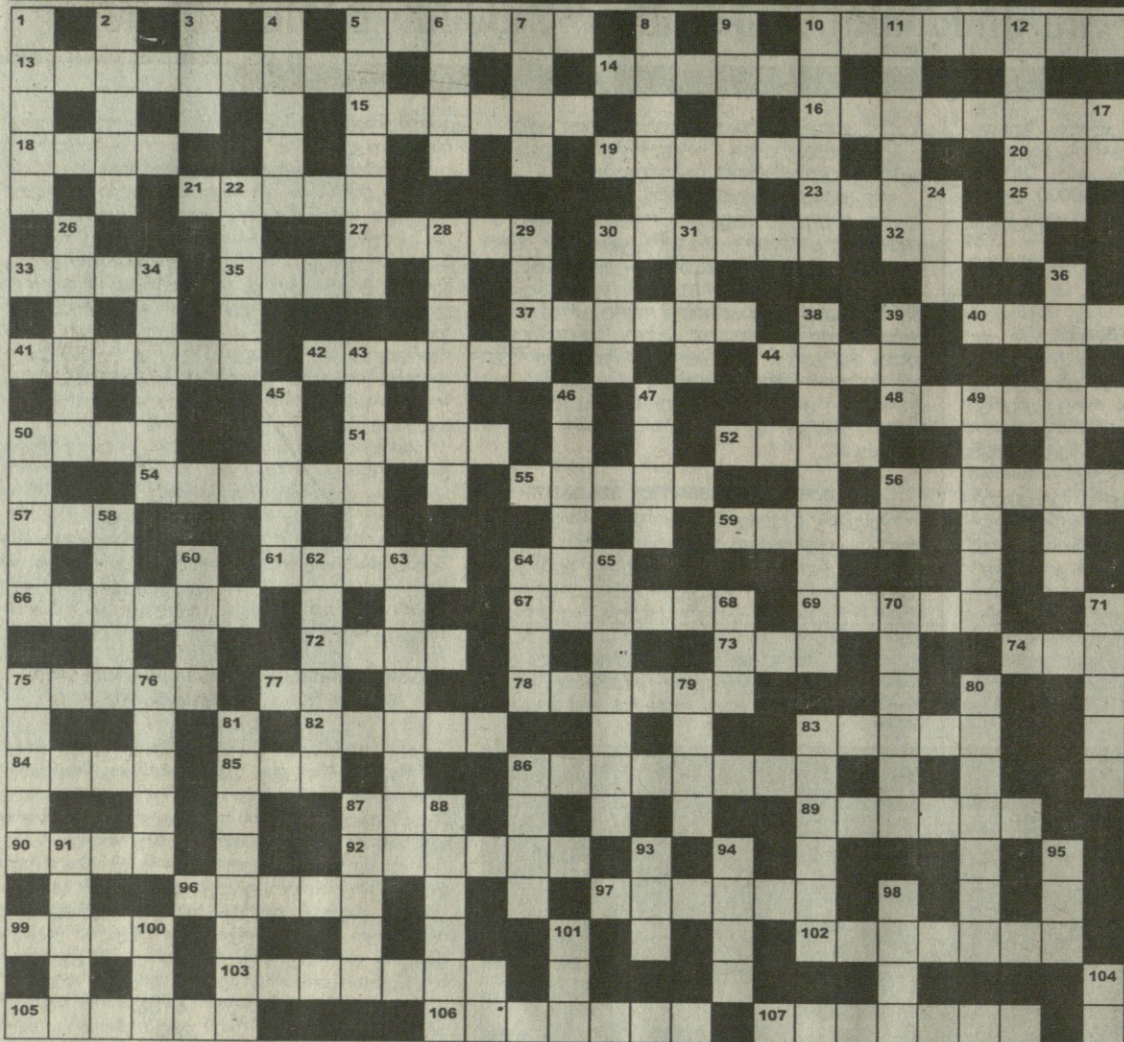
ენერგეტიკის სამინისტროში მინისტრიც და მოადგილეც არაკომპეტენტურები არიან, — გათქვრა ყრუობაზე აზრმა. პროცესი სონალურს დილექტანტებისთვის უჭირს ახნა, რა სჭირდება დარგს გადასარჩენად და რა არა, ისეთ მინისტრს და მოადგილეებს, რომლებსაც წარმოდგენა არა აქვთ რეაქტორულ სიმძლავრეებზე, როგორც შეუძლიათ ისაუბრონ ხელშეკრულებებზე. მაგალითად თელავის გაყიდვის ხელშეკრულებაში, რომელიც სპეციალისტების გარეშე მომზადდა და ხელი მოეწერა, ბევრი რამ არამართებულად არის შეტანილი. ასე რომ, დილექტანტების ფონზე ენერგეტიკის გადარჩენა, ჭაობიდან ამოყვანა შეუძლებელია და იქნებ თავად ენერგეტიკოსებმა რეფორმები მართლაც მინისტრებიდან და ბოროლებიდან უნდა დაიწყო.

განანა ლეზაგინია

საქართველოს ენერგეტიკოსთა ყრუობის დადგენილება

1. გავგზავნოს ყრუობის სახელით მიმართვა საქართველოს პრეზიდენტს, საქართველოს პარლამენტს, საქართველოს მოსახლეობას.
2. დაველოდოთ სისტემაში შემავალ ადმინისტრაციულ საწარმოთა ხელმძღვანელებს უზრუნველყონ ხელფასების დროული გაცემა და არსებული დავალიანების დაფარვა წლის ბოლომდე ინფლაციის გათვალისწინებით.
3. ხელფასების გაუცემლობის შემთხვევაში დაისვას საკითხი სამინისტროს წინაშე მათი თანამდებობიდან განთავისუფლების შესახებ.
4. დაისვას საკითხი ქონების მართვის სამინისტროს წინაშე, რათა არ დაუშვას მოქმედი პიდროლექტროსადგურების პრევატიზაცია, ან სხვა რაიმე ფორმით გასხვისება.
5. არ დავუშვათ სისტემის რეგიონალური ნიშნით დაყოფა, რათა შენარჩუნებული იქნას ერთიანი ენერგოსისტემა.
6. მკაცრად იქნას დაცული გამოუმუშავებული, გადაცემული და მიწოდებული ელექტროსადგურების ღირებულების უკლებლივ ანაზღაურების პრინციპი.
7. შეწყდეს სამინისტროს ჩარევა ფულადი სახსრების განაწილების საკითხში.
8. შეიქმნას მუდმივმოქმედი კომისია, რომელსაც ექნება უფლებამოსილება შეამოწმოს საწარმოების ფინანსური ხარჯები, დარგის ტექნიკური მდგომარეობა და მიიღოს სათანადო გადაწყვეტილება.
9. კომისიას უფლება ჰქონდეს მონაწილეობა მიიღოს ნებისმიერი ხელშეკრულებების განხილვაში, რომელიც ენერგობიექტების მომავალს ეხება.
10. დაისვას საკითხი ენერგეტიკის მარეგულირებელი კომისიის, სათბო-ენერგეტიკის სამინისტროს წინაშე არაგადამხდელი მუნიციპალური კომპანიებისათვის ლიცენზიების ჩამორთმევის და შემდგომ მათი მიმართ გავრცელების კანონის ამოქმედების შესახებ.
11. მიეცეთ კანონით მინიჭებული უფლებები სააქციო საზოგადოებებს.
12. ეთხოვოს ენერგეტიკის მარეგულირებელ კომისიას ტარიფები განსაზღვროს მყარი ვალუტის კურსით.
13. ეთხოვოს სათბო-ენერგეტიკის სამინისტროს, დასვას საკითხი მთავრობის წინაშე, რათა მოიხსნას გამგეობებისა და მასების ზეწოლა ენერგეტიკულ ობიექტებზე და უზრუნველყონ მოხმარებული ელექტროენერგიის დროული გადახდა.

პროსპორდი

შეუღალად: 1. ტაფაზე მიმწვარი პატარა თხელი მრგვალი ლავაში. 2. წინასწარი მონახაზი, გეგმა. 3. ხახა. 4. ადამიანის სხეულის ანკეტი. 5. ისეთი რამის გარეშეც ძალიან ადვილია ცხოვრება. 6. ყვავილი. 7. თბილისის ძველი უბანი. 8. ლუდის სახელი. 9. მთლიანი, უკუპო მრგვალი ქუდი. 10. ძველ საბერძნეთში: სიმბიანი საკრავი. 11. გამოცანა, რომელშიც გამოსაცნობი სიტყვა ან ფრაზა მოცემულია ნახატების, ნიშნების, ასოების კომბინაციით. 12. ღომის გოგლი-მოგლი. 17. ყვავილი. 22. რკინიგზის ხაზი. 24. საქართველოს ერთ-ერთი რაიონი. 26. უცხო სახელმწიფოს ფული. 28. სომხეთის დედაქალაქი. 29. შინაური ფრინველი. 30. ბრინჯის არაყი. 31. მოჭადრაკის გარი. 34. საქართველო. 36. კაცი, რომელიც ქუსლითაა ცნობილი. 38. რა არ მომიპარავს, რა მიპოვნია, რა არის ჩემი და რა არის ძნელი (ქართული სიმღერის მიხედვით). 39. „— მუდამ იყოს შვი“. 43. აღმოსავლური სპორტის სახეობა. 45. დიდი სქელი წამოსასხამი. 46. რაიმეს მოდელი. 47. თელმა. 49. მაშინ არის სიტყვა „მაგარი“, როდესაც მას აქვს... 50. მცენარე, რომელიც იზრდება ხეებზე, ქვებზე. 58. ღირსება, ავტორიტეტი. 60. ჩანაფიქრი. 62. გამოჩენილი კომპოზიტორი. 63. სალბუნი. 64. ულამაზო. 65. ერთ-ერთი მულტფილმის გმირი. 68. ა. დიუმას რომანში „გრავი მონტე-კრისტო“ ციხესიმაგრის სახელი. 70. ძვირფასი ქსოვილი. 71. პირველი კოსმონავტი ძალღი. 75. თბილისი ქვეყნების მარადმწვანე ხე. 76. საკვებად ვარგისი — ბალახეული მცენარე. 79. გარკვეული სახე, გარეგნობა. 80. მთის ზოლის სახელი ესპანეთში. 81. ძროხის ან ხბოს ტყავისაგან შეკერილი ფეხსაცმელი. 83. შუასაუკუნეების ევროპაში: ვაჭართა და ხელოსანთა გაერთიანებები. 86. ბანი. 87. ლითონის ცეცხლგამძლე კარადა ან ყუთი დოკუმენტებისა და ძვირფასეულობის შესანახად. 88. მარცვლეული მცენარე, რომელსაც წყალში თესავენ. 91. დოსტოევსკის რომანის „დანაშაული და სასჯელი“ ერთ-ერთი პერსონაჟი. 93. პატარა კაცი ანუ... 94. დათვის შვილი. 95. ათმოსავლეთიდან შემოსული სასმელი. 100. ქართული ანბანის პირველი ასოს სახელი. 101. ენაბრგვილი ადამიანი. 104. პატარა სარწყავი არხი.

თარგუმად: 5. ბუნების მოვლენა. 10. მშობარა გარეული ცხოველი. 13. ნიგნი, რომელშიც სიტყვები ანბანის მიხედვითაა დაწყებული. 14.

ადამიანი, რომელიც უარს ამბობს ამქვეყნიურ ცხოვრებაზე. 15. ბუნებრივი, ცოცხალი ნიშნები, რომელსაც ხატავენ. 16. ფილმში „დათა თუთაშხია“ არქიფო სეთურის „მარჯვენა ხელის“ გვარი. 18. ცვარი. 19. ერთგვარი საყვირი. 20. ორმაგი არეულობის ერთ-ერთი ნაწილი. 21. გამოუსვლელი, ადვილად მოსატყუებელი ადამიანი. 23. ჟან-ჟაკ, შე... შენა. 25. კახური შორისდებული. 27. ცხენოსნის წკეპლა. 30. ლიტერატურასა და ხელოვნებაში სინამდვილის ასახვის ხერხი — უარყოფითი მოვლენების დაცინვა, გაკიცხვა. 32. მდინარე ინდოეთში. 33. ხილი. 35. ძვირფასი ქვა. 37. სასილერო ხმა. 40. მეფისა და ეტლის ერთდროული სვლა, როდესაც ეტლს დასვამენ მეფის გვერდით, ხოლო მეფე გადადის ეტლის მეორე მხარეს. 41. სანელებელი. 42. დიდი ოთხკუთხედი ყუთი საგნების შესანახად. 44. ჭურჭელი. 48. გაზაფხულის მახარობელი ყვავილი. 50. ოდნავ ამოზრდილი ლაქა კანზე. 51. მდინარე საფრანგეთში. 52. ბუნებრივი მოვლენა. 54. რადიოდგომლობის ნაწილი — გამტარი — რომლის საშუალებითაც ხორციელდება რადიოტალღების გამოსხივება ან მათი დაჭერა. 55. საშუალო განათლებისათვის განკუთვნილი დაწესებულება. 56. გამოჩენილი ქართველი მსახიობი. 57. შორისდებული. 59. გასაგრძელებელი საგანი. 61. გარეული ცხოველი. 64. სვეტიცხოვლის ტაძრის ხუროთმოძღვარი კ. გამსახურდიას „დიდოსტატის მარჯვენა“ მიხედვით. 66. ძველბურთი ქართული შეჯიბრება ცხენოსნობაში. 67. გერმანელი პოეტი. 69. სახელმწიფო აზიში. 72. მცენარე, რომლის თესლიც სამკურნალოდ გამოიყენება. 73. გაფრენა ბავშვის ენაზე. 74. ხორბლის შვრული კონა. 75. თბილისური უფილტრო სიგარეტი. 77. იაკობ გოგებაშვილის „დედადენის“ პირველი სიტყვა. 78. რაიმე ჯილდო. 82. ძველ საბერძნეთში: მეორეხარისხოვანი ქალღმერთი. 83. მსახიობის სახის შეცვლა სპეციალური საღებავით. 84. უკუპო აქლემი. 85. ტაბლეტი ანუ... 86. გაკოტრებული ადამიანი. 89. ბრეჟნევის სახელი ნოდებით ბრუნვაში. 90. რაიმეს ზუსტი პირი. 92. ძველი კოლხეთი. 96. მინის მსგავსი გაუმჭირვარი მასა. 97. სახელმწიფო, რომლის კედელიც მთელს მსოფლიოშია ცნობილი. 99. კავშირი. 102. მინის თხილი. 103. ციტრუსოვანი მცენარე. 105. სუფრისათვის, პურმარლისათვის აუცილებელი რამ. 106. ძვირფასი ქვა. 107. „სამთა შეთანხმება“, სამხედრო კავშირი ინგლისსა, საფრანგეთსა და მეფის რუსეთს შორის.

პატარა გიორგის გული-
თა და სულზე, მუხუცხეთ
დაბადების დღეს, ყოველთვის
გაგებარებინოს შენი ულამა-
ზესი და თვალეზაბატულა დე-
დიკო ნათია ლოდობერძე.
უაღრესად ქალური, უმშვე-
ნიერესი ბებო — ქალბა-
ტონი დოდო.

ასევე, დედის დღე გვინ-
და მოგილოცოთ თქვენ,
უანგარო კეთილი მანდილოს-
ნებო. თქვენს მუსიკალურ და „თავადურ სალონს“ გვიხარია,
რომ პატარა მომღერლის, გიორგის ხმაც მივმაცა.

თქვენი მამოვრები გაზეთ „საბართველოდ“

ძალბატონი მარიკა

გილოცავთ დაბადების დღეს. გისურვებთ სამი „არანორ-
მალურის“ გაძლებას. ამჯერად იოლად გადაგვირჩი, გაცხად
შენთან მოვდივართ: კუჯიკო, აუ-აუ, დათიკო, ამბროსი,
ეფროსინე, პილასი, ჭიჭიკო, ბიჭიკო, უუუუნა, ჟორა... ხელ-
მონერებს კიდევ ვაგროვებთ.

სიყვარულით შენი ოთად და ანანა.

ჩამს ნატოსი

გილოცავ დაბადების დღეს და გაზაფხულის ლამაზ
დღესასწაულს, გისურვებ ყველაფერს საუკეთესოს, ჯანმრთე-
ლობას და ბედნიერებას შენს საყვარელ ოჯახთან, მშობლებთან
და მერი ბებოსთან ერთად!

შენი სიცოცხლე მეზობელი ხათუნა.

მაია მარუაშვილი

„პატარა“ მაიკო, გილოცავთ, დაბადების დღეს, გისურვებ
ყველაფერს საუკეთესოს, ჯანმრთელობას, ბედნიერებას, დიდხანს
სიცოცხლეს შენს საყვარელ მეუღლესთან. ვაჟთა სიმრავლეს
და ბევრ ფულს. „განა მინდა რა?!...“

ხათუნა და ნინო ხატიაშვილებისაგან

გაზეთ „რაჭა“ უმჯავინარს, ერთადერთ და განუყოფად რადატორს ნინო ყავლაშვილს

გაზაფხულის ულამაზეს დღეს დაიბადე, ნინო! 8 მარტი-
ით ლამაზი და ნაზი ხარ; მომზიბვლელი, ენერგიული და
პატრიოტული სულისკვეთებით აღვსილი; გვიყვარხარ! გაფასებთ
დაბადების დღეს მოგილოცავთ, კალამს დაგილოცავთ და
ოჯახურ ბედნიერებას გისურვებთ... ჭკუას ვერ გასწავლით,
მაინც იჩქარე!

რაჭველი და არარაჭველი კოლეგები

11 მარტს, ხუთშაბათს, 13.00 სთ-ზე გაერთიანებული
რესპუბლიკური პარტიის ოფისში, პუშკინის ქ. №5, II
სართული, ლაშა ჩინაძის ჭირისუფალთა მიერ გაიმართება
პრესკონფერენცია.

12 მარტს, პარასკევს 13.00. სთ-ზე გაერთიანებული რეს-
პუბლიკური პარტია ატარებს პრესკონფერენციას თემაზე:

1. პესების პრივატიზაცია;
2. ენერგეტიკაში დღეს არსებული პრობლემები.

იყიდება 3-ოთახიანი ბინა, 120 კვ-მ საუცხოო ფართი,
სარდაფით და გარაჟით. ფასი 15000 დოლარი. კიკვიძის ბაღის
პირდაპირ. ტ. 66-13-75. ბესო.

მათემატიკოსი მოაზრადებს სკოლის მოსწავლეებს მათემატი-
კაში ან მიესმარება ყველა საგნის მომზადებაში. ტელ. 39-
42-67, 39-08-42.

ვასწავლი ქალის, ბავშვის, მამაკაცის ტანსაცმლის ჭრა-
კერვას, ქარგვას, ქსოვას 3 თვეში. ტელ 96-67-15. მანანა.

იყიდება 2 ოთახიანი სუფთა ბინა თემქის მე-3 მკ-ში,
მე-2 სართულზე, გენერატორის ხაზით, ორი აივანი. ფასი
4500 დოლარი. ტელ. 64-59-82. იკითხეთ თამუნა ან მამუკა.

იყიდება არასტანდარტული სუფთა ოთახნახევრიანი ბინა,
გადაკეთებული ორად. რკინის კარით, ტელეფონით სააკაძის
მოედანზე, 16-სართულიანი სახლის მე-4 სართულზე. ფასი
17000 დოლარის შესაბამისი კურსით ლარებში. ტელ. 37-94-80.

ვაკეთებ ეპილატორიას: 1. უმტკივნეულო ამერიკული ელექტრო-
პარატი, ვოლფრამის ნემსით, ყოველგვარი გაღიზიანების გარეშე,
შეგიძლიათ პირდაპირ წვეულებაში წახვიდეთ. 2. ჩვეულებრივი
ელექტროპარატი. 3. ამასთანავე, ვწმენდ და მასაჟს ვუკეთებ
სახეს, ვამზადებ ნებისმიერი კანის მალამოს (მკვებავს, დეჰი-
რატორს, მათეორიულ-გამწმენდს), ლოსიონებს, ნუშისა და
სპერმაცეტს რძეს, ჭირფლისა და ლაქების გასაუფერულებლ
სითხეს, ვმკურნალობ გამოწყარს. ტელ. 60-29-71. ნელი, ნინო.
მეტრო „სარაჯიშვილთან“.

ფირმა „გარანტი“ გთავაზობთ ბრტყელი გადახურვების
სამუშაოებს დაბალ ფასებში მაღალი გარანტიით. მის. წერეთ-
ლის 142, „სამთო ქიშია“, III სართული, ოთახი №78. ტელ. 34-
05-52, 63-05-26.

სწრაფი, კვალიფიკიური კითხვის ტექნიკას შევასწავლი გონე-
ბრივი შრომის ადამიანებს. გაიზრდება სიჩქარე, ყურადღება,
ათვისებისა და დამახასიათებლის ხარისხი. ტელ. 32-32-75.

მთავარი რედაქტორი
**სერგო
ჯანაშია**

ნომრის რედაქტორი
**მანანა
ლომჯანიძე**

რედაქციის მისამართი:
თბილისი, თაბისუფაზის მოედანი, კუპჩინის ქ. 5
გაზეთის ინდექსი 66447

შ.პ.ს. გაზეთი „საბართველო“
რეგისტრირებულია თბილისის კრწანისის რაიონის
სასამართლოს მიერ. №06/4-444

ტელ.: რედაქტორი: 93-20-36, რედაქცია: 93-18-41

გაზეთის ღირებულება:
ელგუჯა ჩხაიძე (ტელ.: 93-18-41)

რედაქცია: პოლიტიკა — მანანა ლომჯანიძე, ინფორმაცია —
ხათუნა ხატიაშვილი, რეგიონალური პოლიტიკა — ნანა ძეგლაია, რე-
ლიზაცია — გიორგი ლალაშვილი.

კორექტორები: ქეთი ჩაღუნელი, ნათია ჭანტურია, იზოლდა
ცირდავა, კობა ბრეგვაძე.
კორექტორები: ანალო გოგიაშვილი, ამრტა ჯანაშია